

Värmlands Anor

1992:4

December 1992

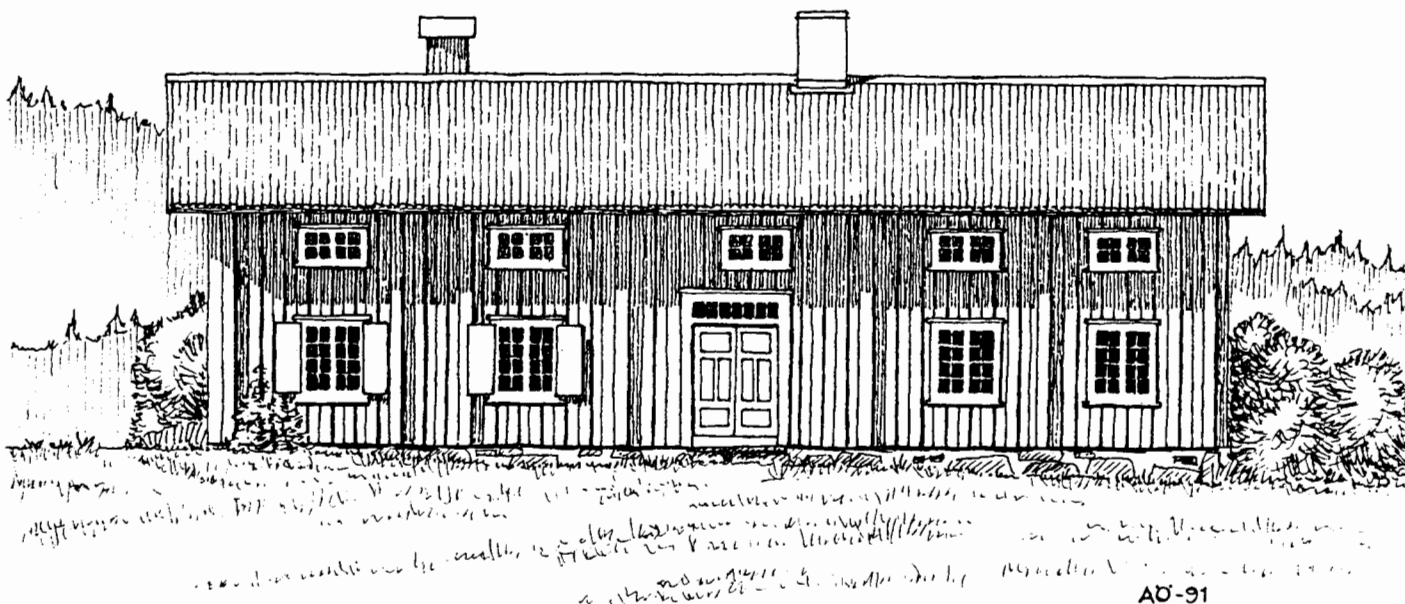
Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Pris 30:-
Årgång 9

Utförliga referat från Riks-
stämman
Sidorna 2-6

Vem kladdar i kyrkböckerna?
Sida 19

I skogsfinnarnas spår
Sida 10

Purala är Solör-Värmland Finnkulturförenings gård i Röjdåfors, nära norska gränsen. Gården besöktes vid resan till Niittaho Torsby Finnkulturcentrum lördagen den 3 oktober. Teckning av Arne Östman 1991.

VärmlandsAnor utges som medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Upplaga 500 ex, 4 ggr/år

Föreningens adress Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 00 Forshaga

Medlemsavgift kronor 90 per år

Familjemedlem kronor 10 per år

Postgiro 46 96 60-5

Redaktör Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 664 00 Grums

Arkiv Emigrantregistret, Box 331, 652 08 Karlstad. Telefon 054-159272

Besöksadress Gamla Badhuset, N Strandgatan 4, Karlstad

Produktion Consulting Data, Malm-torgsgatan 18, 653 40 Karlstad

Manusstopp för 1993:1 är 5 februari 1993

Innehåll

Ordförandekonferensen	Sida 2
Riksstämman	Sida 3
Släktforskardagarna	Sida 5
Forskaren Bo Cider	Sida 7
Första bussen i Väse	Sida 8
Valloninvandringen	Sida 9
Möte i Gamla Badhuset	Sida 10
I skogsfinnarnas spår	Sida 10
Antavla 21	Sida 12
Domböckerna	Sida 15
Borgviks bruksarkiv	Sida 16
Hemgång hos landbo 1550	Sida 17
Släktforskarens vägar	Sida 18
Vem kladdar ...	Sida 19
Ur blad och Forum	Sida 19
Frågor och Svar	Sida 20
Boktips	Sida 21
Anor sökes	Sida 22
Nya medlemmar 1992	Sida 22

Ordförande konferensen

Släktforskardagarna i Uppsala inleddes den 14 augusti med den sedvanliga ordförandekonferensen. Ämnet för dagen var SVARs framtidsvisioner och som underlag för diskussionen hade vi i förväg erhållit SVARs fördjupade anslagsframställning. För den intresserade finns denna digra lunta att låna från vårt arkiv i Gamla Badhuset.

Byråchefen Bengt Erik Näsholm inledde med en sammanfattning av anslagsframställningen. I framtiden kommer man att som hittills vara beroende av arbetsmarknadsverket även om man räknar med att öka de egna intäkterna från rörelsen. SVAR tvingas att bli mer kommersiell. Personalens kompetens inom t ex administration och ADB behöver förstärkas. Ytterligare s k arbetsenheter står på önskelistan. Man tänker då närmast på Sydsverige. Även lokala mikrokortcentra finns med i framtidsbilden. Problemet är hur dessa skall kunna finansieras - utan medintressenter går det inte. En utökning av produktsortimentet kan tänkas. Här diskuteras person- och ortregister till domboksmaterial samt även mikrokort av finskt material.

Huvuddelen av SVARs egna intäkter kommer från ca 25 000 släktforskare. 250 000 volymer utlånas årligen. Enskilda kunders köp av kort ökar mer och mer. I framtiden hoppas man kunna bredda marknaden. Man tänker då närmast på hembygdsforskningen och den akademiska forskningen.

Så var det dags för grupparbetet som gick ut på att diskutera fram synpunkter på SVARs framtidsvisioner. Vid redovisningen visade det sig att de olika grupperna kommit fram till ganska likartade slutsatser.

Fler filmer

Gruppen som undertecknad deltog i redovisade följande:

Filmning av nedanstående material vore önskvärt:

- Ortsregister till husförhörlängder som gjorts efter mormonfilmernas tillkomst.

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 00 Forshaga. Telefon 054-72754

Vice ordförande Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 664 00 Grums. Telefon 0555-11153

Sekreterare Stig Jonasson, Drevstagan 49 A, 681 00 Kristinehamn. Telefon 0550-17109

Kassör Harald Persson, Malm-torgsgatan 18, 653 40 Karlstad. Telefon 054-118777

Materialförvaltare Bo Cider, Skol-gatan 12, 660 60 Molkom. Telefon 0553-10378

Registrator Sonja Peterson, Ölmegatan 9 A, 652 30 Karlstad. Telefon 054-119411

Ledamot Eivor Lantz, Lindersvägen 5, 663 02 Hammarö. Telefon 054-525227

Styrelsesuppleanter Bertel Swansson, Bruns-kog, 670 30 Edane. Telefon 0570-55023

Gunhild Svensson, Odalvägen 15, 653 50 Karlstad. Telefon 054-531448

Janet Leffler, Trumberget 5, 663 00 Skoghall. Telefon 054-513711

Valla Johansson, Industrigatan 12 E, 661 00 Säffle

Revisorer Inger Prånge, Karlstad
Gunnar Jonsson, Säffle

Revisorssuppleant Bengt Tholin, Karlstad

Valberedning Ulla Larsson, Edsvala. Telefon 054-39117

Allan Johansson, Säffle
Gunnar Bergström, Karlstad

- Bouppteckningar
- Mantalslängder, i första hand där kyrkböckerna ej är bevarade.
- Flyttningsböcker som inte är filmade.

Vidare efterlyste vi vad det finns för samarbete mellan SVAR och Lantmäteriet och även mellan SVAR och emigrantregistren.

Fortsättning nästa sida

Fortsättning från sida 2

Vi menade också att det var tveksamt om det skulle ingå i SVARs uppgifter att upprätta person- och ortregister till domböcker.

Släktforskarna är den huvudsakliga kundgruppen hos SVAR som i sin tur är beroende av statliga bidrag för sin

överlevnad. Detta förhållande ger anledning till viss oro. Uppenbarligen måste släktforskarna visa att de är villiga att ta åtminstone ett visst ekonomiskt ansvar här. Direktkontakt mellan forskarna och SVAR kopplad till en enhetlig avgift över hela landet tycks inte vara en alldeles främmande åsikt bland många företrädare för vår hobby.

Årskort hos SVAR?

Själv framförde jag min i denna medlemstidning tidigare redovisade åsikt om ett årskort hos SVAR.

Lars-Gunnar Sander

Riksstämman

Årets riksstämma blev en ovanligt effektiv och välorganiserad tillställning. Tidigare år har det alltid uppstått något strul, dock inte i år. Men så valdes också att leda förhandlingarna Sveriges högst meriterade mötesordförande, ingen mindre än Ingegerd Troedsson, riksdagens talman och tillika hängiven släktforskare.

De närvarande ombuden, bland vilka Bernhard Granholm och undertecknad representerade vår förening, fick en mycket lärorik lektion i hur man leder ett större föreningsmöte.

Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna året och Allan Grund omvaldes till förbundsstyrelsens ordförande. Ny i styrelsen blev Carl-Olof Sahlin från Täby som efterträdde Holger Sjöstedt vilken undanbett sig återval. Ekonomin har avsevärt förbättrats jämfört med föregående år. Före avsättning till reserver visar resultaträkningen ett överskott på tvåhundra-trettio-sex tusen kronor.

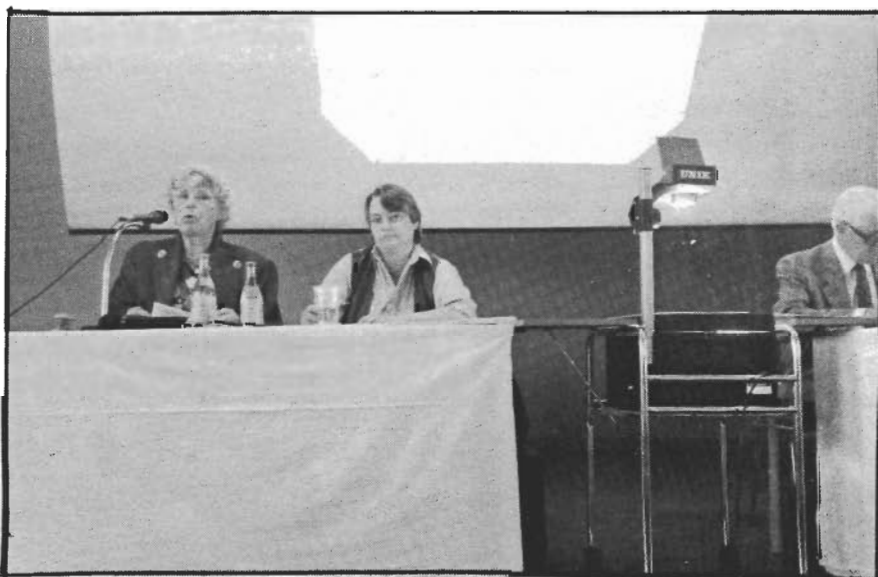
Också verksamhetsplanen för 1993 godkändes. Se sida 4.

På styrelsens förslag beslutades stämman om oförändrade avgifter för 1993, dvs 150 kr för stödjande medlemmar och 9 kr/medlem för föreningar.

Åtta motioner behandlades på stämman. Jag tänker inte tynga detta referat med att redogöra för alla åtta eftersom flertalet var av arten procedurfrågor och mindre intressanta för den enskilde släktforskaren.

SSFs ordförande Allan Grund överlämnar mötesordförandeskapet till Ingegerd Troedsson. Fotograf Bernhard Granholm

Mötespresidiet. Ordf Ingegerd Troedsson och sek. Elisabeth Thorsell. Fotograf Bernhard Granholm

Fortsättning nästa sida

För Sveriges Släktforskarförbund

Fortsättning från sida 3

Verksamhetsplan 1993

Alingsås Släktforskarförening, flitig motionär, återkom även i år med sitt krav på att utgivningen av Svenska Antavlor skulle läggas ned. I skriftligt remissvar hade vi liksom ett antal andra föreningar (utom en) motsatt sig detta förslag. Motionen avslogs också men stämman uppmanade medlemsföreningarna att höra sina medlemmars synpunkter på hur skriften i fråga kan utvecklas. Du som läser detta är alltså välkommen med synpunkter till vår styrelse, gärna som inlägg i VärmlandsAnor.

Falbygdens Släktforskarförening hade i en motion tagit upp den gamla segslitna frågan om SVAR och biblioteken. Man menade att forskarna borde ha direktkontakt med SVAR och att en enhetlig avgift för hela landet borde införas. Förslaget gick ut på att förbundsstyrelsen skulle ta upp en diskussion med Riksarkivet och Statens kulturråd kring dessa frågor. Stämman beslutade att förbundet skall utreda frågan och ta kontakt med nämnda instanser.

Under övriga frågor diskuterades de dåliga öppethållandetiderna (speciellt Vadstena) samt bristen på billiga parkeringsplatser vid landsarkiven. Åt förbundsstyrelsen uppdrogs att ta kontakt med Riksarkivet i dessa frågor.

Lars-Gunnar Sander

Utöver rutinbetonad verksamhet skall inriktningen främst vara:

- 1.0 Ledning m m
- 1.1 Stöd och information till medlemmar
- 1.2 Uppföljning av arbete med regional organisation
- 1.3 Medlemsvärning och extern information
- 1.4 Stöd och medverkan vid föreningsbildning

2.0 Bevakning av följande områden:

- 2.1 Folkbokföringen
- 2.2 Arkivväsendet
- 2.3 Rullfilm och mikrokort för forskning
- 2.4 EG-integration
- 2.5 Bibliotekens service och avgifter
- 2.6 Den tekniska utvecklingen
- 2.7 Etik- och integritetsfrågor
- 2.8 Uppföljning av stämmobeslut

3.0 Utredning, projekt o dyl

- 3.1 Inventering av tillgång till register
- 3.2 Kartläggning av tryckta arkivalier
- 3.3 Släktforskarförteckning
- 3.4 Åtgärder i fråga om förstörda kyrkböcker
- 3.5 Gravstensinventering
- 3.6 Genealogisk biografi
- 3.7 Kontakter med svenska bosättningsområden utomlands
- 3.8 Forskningsvägar i länder utom Norden
- 3.9 Kontakter med utländska släktforskarorganisationer

- 3.10 Undersökning av mikrokort i finska arkivalier
- 3.11 Deltagande i nordisk konferens i Danmark

4.0 Förlagsverksamhet

- 4.1 Släkthistoriskt Forum ges ut med fem nummer
- 4.2 Svenska Antavlor ges ut med två nummer
- 4.3 Årsbok 1993 ges ut och årsbok 1994 förbereds
- 4.4 Ev ytterligare skrifter ges ut eller förbereds

5.0 Utbildning

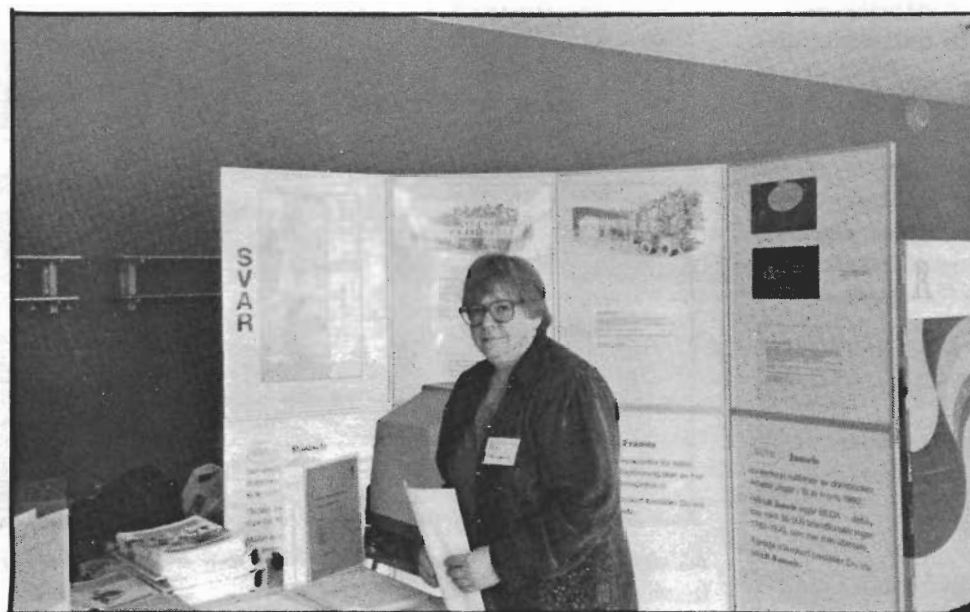
- 5.1 Stöd till regionala kurser där så krävs
- 5.2 Utveckling av planer och material för utbildning
- 5.3 Komplettering av föreläsarbanken
- 5.4 Utveckla samverkan med studieförbunden

6.0 Försäljning

- 6.1 Förmylelse av sortimentet
- 6.2 Effektivare marknadsföring
- 6.3 Utredning av bonussystem

7.0 Administration, personal, ekonomi o dyl

- 7.1 Åtgärder för att förbättra Förbundets ekonomi
- 7.2 Utveckling av kansliverksamheten
- 7.3 Lokalfrågan i Göteborg bevakas
- 7.4 Satsning på ökat statligt stöd
- 7.5 Uppbyggnad av reservfond

Irma Ridbäck, SVAR, vid SVARs monter. Fotograf Bernhard Granholm

Släktforskar dagarna i Uppsala

Sammanställning av intryck gjorda av Anna Landgren, Kerstin och Margareta Modén, Lars-Gunnar Sander, Anna-Lisa och Bernhard Granholm samt från Henry Norlin i Ådalens Släktforskarförening (Äldre invandring från Estland och Lettland). Vi redovisar kortfattade fakta, som vi samlat in och noterat från några av föredragen.

Av 40-talet utställare var bara en fjärdedel släktforskarföreningar.

Det var i stort sett samma utställare som föregående år, men nyheter var en central station för organiserat anbyte och att DIS visade experiment med sockenkartor på dator.

Av kunglig börd: sagor, lögn och förfalskning. Förste arkivarie Ingemar Carlsson.

”Tror du att du i arkiven kan finna belägg för att du är av kunglig börd? - Glöm det!”. Ungefär så inleddes rubricerade föredrag. Ingemar Carlsson, som är föreståndare för Bernadotteska arkivet, berättade att det finns ingenting skrivet om t ex de utbetalningar, som gjordes efter kungarnas besök hos sina kvinnliga undersåtar i landet. Dessa transaktioner skrevs på andra konton och doldes. Likaledes gjordes fiktiva noteringar i kyrkböckerna. Det födda barnet fick andra föräldrar i arkivet. Ofta står äldre släktingar till modern som föräldrar till barnet.

Ovannämnda problem med att fastställa sena tiders anor var det ena temat i föredraget. Det andra temat var äldre tiders släktkrönikor, vars anlinjer går långt tillbaka in i forntiden. Där finns det bland materialet sådant som är ren glädjegenealogi. De mest fantasifyllda krönikorna härleder släktskap med asagudarna. Sådana antavlor faller på sin orimlighet, men det finns andra släktutredningar där det är svårare att bedöma äktheten. I vissa fall finns dock omständigheter som gör att trovärdigheten kan ifrågasättas. Som exempel nämndes en norsk släktutredning publicerad 1924. Dess författare hade som en av många finesser varit den ende som fått ta del av de intressanta personliga dokumenten efter släktens gamla kvinnliga traditionsbevarare innan de gravsattes med henne i kistan för evigt.

Litteratur: *Ingemar Carlsson*. Den genealogiska förfalskningen, ur *Individ och Historia* 1990.

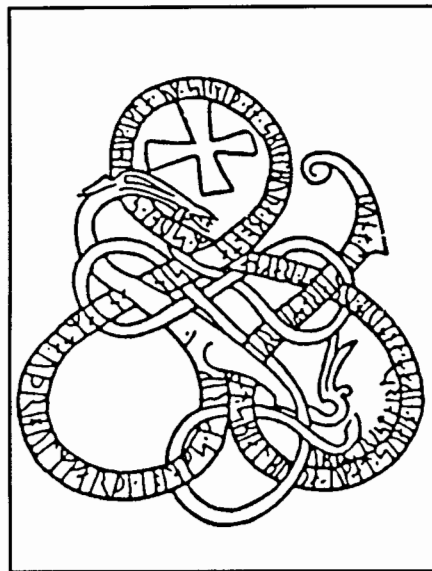
Äldre invandring från Estland och Lettland. Fil dr David Papp.

David Papp föddes 1937 i Wesenberg i Estland. Han är etnolog med studier i Åbo och Stockholm. Han har tjänstgjort vid statens sjöhistoriska museum i Stockholm och vid Ålands sjöfartsmuseum. Han har skrivit om folklivsforskning och sjöfart i Sverige, Estland och Finland. Han har doktorerat om den åländska socknen Lemlands sjöfart.

Invandring från 1200-talet kan dokumenteras. Det dr Papp mest har studerat är allmogens flykt från Estland och Livland under 1700- och 1800-talen. Många hade inga möjligheter att komma överens med den dåtida överheten och blev skinnade in på bara kroppen. Detta utlöste en stor flyktväg till Sverige. Hit kom man i små fiskebåtar och många var de strapatsrika sjöfärder som då sattes i verket. Eftersom det inte fanns kompasser att tillgå försökte man segla efter solen. Färden gick gärna norr ut mot sydligaste Finland, sedan utefter Ålands skärgård och vidare mot svenska ostkusten. Det blev en lång sjöresa men något säkrare därför att man då hade land i sikte under långa perioder. Men den flyktvägen kunde inte utnyttjas efter 1809 då ryssarna förde herraväldet över dessa farvatten. Då blev det att segla mera rakt västerut, över stora vatten, vilket betydde större risker med dom små farkosterna.

Det kan vara ganska besvärligt för den som skall forska efter estniska anor i de svenska kyrkböckerna. Där står bara att de kom från Estland eller Livland och ej vilken ort. Flyktningarna tog sig andra namn när de kom till Sverige. Dessa namn har ofta anknytning till estländska orter. Namn med förlederna Ar- (Arensburg) och Ös- (Ösel) förekommer. De flesta bosatte sig i Norrtälje och Vaxholm samt Katthammarsvik på Gotland.

I Estland är nu alla arkiv öppna och allmänheten har tillgång till kyrkbö-

Värdföreningens, Släktforskare i Uppland, logotyp, en runslinga på Sjunstablocket i Skoklosters socken i Uppland, har text som lyder: Runa lät göra minnesvärden efter Spjallbud och efter Sven och efter Andvätt och efter Ragnar, hennes och Helges söner. Och Sigrid efter Spjallbude, sin man. Han blev död i Holmgård i Olavs kyrka. Öpir ristade runorna.

kerna. Mormonerna arbetar nu tillsammans med esterna med att filma materialet.

Litteratur: *Ådalingen* nr 3/1992.

Det nya arkivcentret i Uppsala. Förste arkivarie Karl-Gustaf Andersson och tf arkivchef Eva Brylla.

Uppsala landsarkiv är nu inrymt i Uppsala slott. Denna lokalisering emanerar från diskussioner under senare delen av 1800-talet. Tillkomsten av arkivet skedde samtidigt som det fanns en önskan att utnyttja tomma slott. 1903 öppnades landsarkivet i Uppsala. Med tiden har arkivbeståndet fyllt lokalerna så att man idag har plats för t ex kyrkoarkivalier enbart fram till 1860 och en stor del av det övriga beståndet placerat i depåer på flera platser i staden. Totalt har man 25 000 hyllmeter arkivalier. Lokalerna är otidsenliga med besvärlig arbetsmiljö för personalen och en trång forskarsal med enbart 25 platser.

1993 kommer arkivet att flytta till nya

lokaler i ett arkivcentrum beläget ca 500 m från Slottet. Där kommer även att inrymmas bl a Ortnamnsarkivet i Uppsala (OAU). Man får en forskarsal med 62 platser. Arkivmagasinet rymmer 60 000 hm. Det finns klimatarkiv för film och särskilt arkiv för magnetmedia. På grund av flyttningen kommer landsarkivet att vara stängt mars-april 1993. Därefter öppnar man på den nya platsen, men då med reservation för bristande åtkomst till de arkivalier som då ännu ej flyttats över. Flyttningen beräknas vara avslutad i oktober. Då kommer också kyrkoarkivalier från 1860 och fram till 1991 att kunna börja levereras till landsarkivet. Utöver att man är arkivmyndighet för kyrkan så har man ytterligare ca 1500 myndigheter inom sitt verksamhetsområde.

Dialektinspelningar från landskapet Uppland. Förste arkivarie Margareta Källskog.

Dialekt- och folkminnesarkivet började sin verksamhet 1914. Man har nu ett omfattande dialektordregister. På 1930-talet började man bygga upp ett ljudarkiv. Detta består i dag av ca 10000 skivor och mer än 8000 tonband.

Margareta Källskog berättade även att det sk h-bortfallet i roslagsdialekten har anor från vikingatiden.

Släkt- och personforskning rörande svensk medeltid. Fil dr Hans Gillingstam.

Hans Gillingstam har ägnat stor del av sitt liv åt forskning i medeltida urkunder och då speciellt personhistorisk forskning. Han har sedan 1963 varit redaktör för Svenskt biografiskt lexikon. 1990 blev han den förste stipendiaten ur Victor Örnbergs minnesfond. Stipendiet utdelades vid SSFs årsstämma i Västerås.

Medeltidsmaterialet är svårtillgängligt. Det är också svårt att på några rader redogöra för vad man kan få ut av det. Bland det Hans Gillingstam nämnde var åtkomsthändingar på pergament där namn på bönder och nämndemän finns registrerade. Medeltida material finns i riksarkivet. Där finns även en lappkatalog över materialet. Register till medeltidsbrev finns på ortnamnsarkivet i Uppsala; bl a finns register för Värmland.

För den som önskar veta mer hänvisas till en bibliografi över Hans Gillingstams tryckta arbeten 1943-1989 i festskriften *Individ och Historia*, som tillägnades föreläsaren vid hans 65-årsdag.

Litteratur: *Flera författare.* Individ och historia, Stockholm 1990.

Hedra en herde eller söka en socken - ett herdaminne i tiden. F d kontraktsprost Svante Hagman.

Svante Hagman har varit kyrkoherde och kontraktsprost i Uppsala stift. Han är ordförande i Stiftshistoriska kommittén, tidigare kallad Årkestiftets herdaminneskommitté. Denna tillsattes 1934 av dåvarande ärkebiskopen Erling Eidem. Föreläsningen handlade om en ny utgivning av Uppsala årkestifts herdaminne. Namnändringen på kommittén förklarar titeln på föreläsningen.

Uppsala årkestift var en gång ett av världens största stift. Det omfattade till en början hela Norrland. 1647 fick det sin i huvudsak nuvarande omfattning. Den senaste ändringen inträffade år 1942 då Stockholms stift avsköndrades.

Det nuvarande herdaminnet är gammalt med senaste supplement från 1893. Herdaminnet har kommit att bli en prästernas egen matrikel som enligt föreläsaren inrymmer "prästerskapets kärlek till sig själva". Det nya i den kommande utgivningen är att den förutom prästhistoria kommer att innehålla även ortshistoria. Detta kan vara oroande. Det vore olyckligt om det sker på bekostnad av det personallistoriska. Det är ju just beskrivningarna av prästernas liv och persondata som gör herdaminnen så intressanta och värdefulla för oss släktforskare.

Svante Hagman gav även en intressant skildring av församlingsliv och innehåll i kyrkoböcker. I en volym från 1600-talet står t ex om ett par som måhända önskade skiljas: "Blifwa wid sitt hjonelag eller han halshuggas". I nästa mening står: "De blefwo wid sitt hjonelag". Prästers egna ev felsteg skrevs in i kyrkoböckerna på latin.

Amatörforskning och universitetsforskning. Rector Magnus Stig Strömholm.

Rektorn vid Uppsala universitet, Stig

Strömholm, gjorde översiktlig jämförelse mellan amatör- och universitetsforskning. Han inledde med att kåsera kring forskningens betydelse. Själv har han i egen släktforskning i sin ägo en dagbok från sin farfarsfar, där denne berättat om belägringen av Glückstadt, då en dansk fästning i norra Tyskland. Denna fästning intogs efter en kort belägring av svensk trupp vintern 1813-1814.

Målmedveten och systematisk forskning har ofta lett till ökad makt på gott och ont, t ex forskningen, som ledde till konstruktionen av atombomben. Men historien visar också exempel på att förändringar och reformer förverkligats utan kunskap. Ibland har det bara råkats bli som det blev utan någon målmedveten planering. I efterhand kan det se ut som det som skedde var noggrant planerat. Peter Englund skriver om detta i *Förflutenhetens landskap*. I kapitlet "Myten om fältherren" skildras slaget vid Katzbach 1813 efter vilket härföraren över de preussisk-ryska styrkorna, Gebhart Leberecht Blücher, lär ha uttalat: "Vi har vunnit slaget, det kan ingen neka oss; men nu undrar jag hur vi skall få folket att förstå hur sinnrikt vi planerade detta".

I jämförelsen delade Stig Strömholm upp forskningsverksamheten i tre underavdelningar: 1) Problemställning, dvs: Vad söker man svar på? 2) Metod. 3) Presentation av resultatet.

Generellt kan man säga att universitetsforskaren söker svar på frågor av allmänt intresse under det att amatörforskaren söker enskilda personer och årtal. Universitetsforskning ingår i ett fortlöpande diskussionsunderlag. Den resulterar ofta i disputationer. Amatörforskningen kännetecknas av att den är "registrerande, noggrant arbetande". Amatörforskningen är också mera blygsam när det gäller presentation av resultatet.

Rektor Strömholm gav slutligen några råd när det gäller forskning på amatöرنivå: Börja tidigt med en diskussion om målet! Prova kunskaperna i grupp! Sätt ej "ljuset under skäppan"!

Valloninvandringen till Sverige

se sida 9

FORSKAR PROFILEN

Bo Cider är välkänd för alla som varit i kontakt med Emigrantregistret i Gamla badhuset i Karlstad. Bo Cider jobbar i ett arbetslag på sju personer som sysslar med släkt- och emigrantsökning. Men där finns även arkiven för Värmlandsarkiv, Folkrörelserna, Värmlands Bildningsförbund och Värmlands Släktforskarförening. Dessutom har Karlstads Etnografiska Sällskap och Värmlands Museum fått lokaler i byggnaden.

VärmlandsAnor får en tidig julimorgon ett samtal med Bo Cider som berättar om sig själv:

- Mitt fullständiga namn är Bo Roland Cider, född 1933-06-04 i Nyed. Mina föräldrar var jordbrukare som övergick till att bli skogsägare när jag var 5 år. Med realexamen på handelslinje och lantbruksskola avsåg jag att fortsätta i min faders fotspår som skogsbrukare. Så blev det också. Jag tillsammans med fler i familjen driver fortfarande skogsbruket på delar av fädemegården. Men arbete i skogen är fysiskt krävande och min kropp sa till slut ifrån.

- När jag inte orkade hålla på fulla dagar i skogen så började jag att intressera mig för att notera data kring min släkt och började en enkel forskning tillbaka i tiden. Men arbetstillfällena av lättare slag fanns knappast i Nyeds socken. Min hustru insåg detta och uppmanade mig att skaffa mig annat arbete. På arbetsförmedlingen fick jag en blankett där ingen ruta tycktes passa in på mig. Jag skrev en halv A4-sida om vad jag sysslat med förut och om mina intressen. När yrkesvägledaren på arbetsförmedlingen läste detta frågade hon mig:

- Skulle du vilja jobba i Gamla badhuset i Karlstad?

- Det var bara att tacka och acceptera. Så kom jag till Emigrantregistret. Där

blev det släktforskning jag fick ta itu med och det passade mig precis. Det är faktiskt svårt ibland att hålla isär begreppen hobby och jobb.

- Forskning i min egen släkt har sedan blivit av ringa omfattning. Mina arbetsuppgifter är mer av vägledande karaktär. Som rådgivare tror jag mig om att kunna ge kunskap till andra vilket det nu är enskilda besökare eller studiegrupper och skolklasser. Vad jag dock kommit under fund med är att det finns så mycket mer att lära i denna del av forskningen, att hitta i källor till exempel.

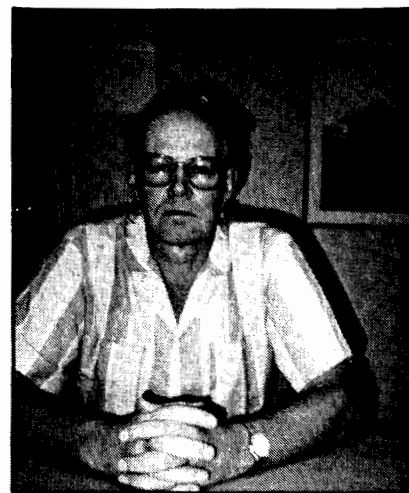
Kan man sätta upp arbetsmål när man söker data eller blir det etappmål?

- Det blir nog etappmål eftersom det inte alls är säkert att man hamnar dit man tror sig kunna nå. De lösa trådar som då pockar på att bli utredda behöver inte avskräcka. Här gäller det att ta hjälp av andra som har forskningsresultat som bitar i pusslet. Jag kommer från vallonsläkt och det förekom flera förklaringar kring vem som kommit till Sverige som min anfader på 1600-talet. Självt hade jag kört fast på en Lisa Fransdotter som var född i Brattfors 1735 och gift i Alster. Jag träffade då ett par damer som hade forskat på samma hemman i Alster. Även de hade stoppats på denna Lisa men efter mer letande hittade de henne i Lungsund 1736 med familjenamnet Garney. Nu löste sig frågan för mig. Nu hade jag ett namn att söka på i forskarekatalogen och fick kontakt med en dam i Madrid som i sin tur gav hänvisning till en man i Leksand. Och svaret var att den förste kände anfadern kom som vallon till Norrköping 1633.

- Släktforskning känner inga gränser. Vetgirighet och hjälpsamhet har inte med ras, religion eller politik att göra när det gäller släktforskning.

Du nämnde källor. Vilka fler förutom kyrkböcker har hjälpt Dig?

- Bouppteckningsregister är värdefulla och alltför litet använda. De innehåller ofta dödsbodeläggare från andra socknar och land med uppgifter som snabbar

Bo Cider. Fotograf Harald Persson

upp det egna sökandet. Speciellt från äldre tider är inte alltid flyttningar ordentligt dokumenterade. Arvtagare som är spridda över grannsocknar kan man hitta i bouppteckningar. Äldre församlingsböcker från frikyrkoförsamlingar finns i Folkrörelsernas arkiv.

- Äldre släktutredningar är också till stor hjälp som ger ledtrådar att följa tillbaka. Skeppslistor från Christiania och Göteborg berör Värmland. För övriga Sverige är det listor från Gävle, Stockholm och Kalmar som är av betydelse. Skeppslistor från Karlshamn har man hittat som verkligen dokumenterar att det kan ha gått till som Vilhelm Moberg beskriver i Utvandarna. Malmö hade också en rätt betydande emigration men däremot har vi inte i Sverige tillgång till listor från Köpenhamn. Även i äldre dagar var det enkelt att fara över Öresund och gå ombord på båt från Köpenhamn.

- En person som fascinerat mig är John Eriksson från Filipstad, född 1866, som vid 3 års ålder tillsammans med föräldrar och syskon for till USA i den religiösa immigrationen med pastor Olof Olsson. Johannes och hans bror Charles, som föddes i Amerika, var uppfinnare som konstruerade en av de första fungerande automatiska telefonväxlarna. Detta var inte i firma Bell och grunduppfinningen var inte deras. Men de kunde presentera en förbättrad telefonväxel på en utställning i Chicago 1893. Där trädde finansärer till med satsning av pengar så att de kunde vidareutveckla konstruktionen. Redan

Fortsättning nästa sida

Fortsättning från sida 7

efter 1910 blev den det dominerande systemet. I USA användes den. Den var vanlig i Berlin enligt en tysk handbok och i Sverige använde Statens Järnvägar den in på 1940-talet. Anledningen till mitt intresse för John Eriksson är att jag koncentrerat mig på personen och tekniken.

- Här kommer jag till tjugningen i släktforskning. Jag kan egentligen väldigt litet om ganska mycket men jag är nyfiken av mig och det ska en forskare vara. I det här huset finns underbara möjligheter att hitta detaljer i de mest skiftande ämnen. Mitt största problem är egentligen att tiden inte vill räcka till. När jag söker själv eller när jag vägleder andra så är det ofta som vi går in i de andra arkiven. Att ha så många källor samlade i ett Arkivens hus är av oskattbart värde för forskare.

Har intresset för släktforskning ökat?

- Nej det tror jag inte. Däremot kommer nu ganska många unga hit och kvaliteten på förfrågningar har ökat. Det är imponerande vilken kunskap som ofta ligger bakom. Det är mycket kvalificerade forskare som ägnar sig åt sin släkt. Fascinerande och även rörande är de mörkhyade adoptivbarn som kommer och vill ha reda på sina nya föräldrars bakgrund. Och de frågar då alltid efter sin pappas och mammas släkt - de nämner aldrig något om sina verkliga föräldrar.

Intresset för att få privata släktutredningar inlämnade?

- Det är vi mycket intresserade av. Vi ställer inga krav på visst utförande utan accepterar tacksamt den privata släktforskarens sätt att redovisa sina resultat. Andra forskare får därigenom ibland tillskott till sina rön och även en kontroll av att noteringar är korrekta.

Vår strävan är att registrera uppgifter från nya forskningar för att vi ska få så många ingångar som möjligt i den äldre tiden. Var säker på att någon gång kommer anteckningar kring en släkt till nytta hos oss.

Bo Cider avslutar med att berätta om ett besök av en pensionerad militär från Alaska som påstod att hans farfar kom från Värmland och hans farmor från Jämtland. Under tiden besökaren fyllde i en frågeblankett kunde Cider ta fram ett personregister över värmlänningar som emigrerat från Jämtland och tala om att farfadern var från Gunnarskog. Året därpå återkom han till Sverige och fick kontakt med släkten i Gunnarskog. De bor kvar på samma gård som farfadern lämnade 1882. Cider berättar att denne amerikan nyligen i brev talat om att han ändrat sitt namn till sin svenske anfaders som resultat av de precisa upplysningarna från Gunnarskog.

Harald Persson

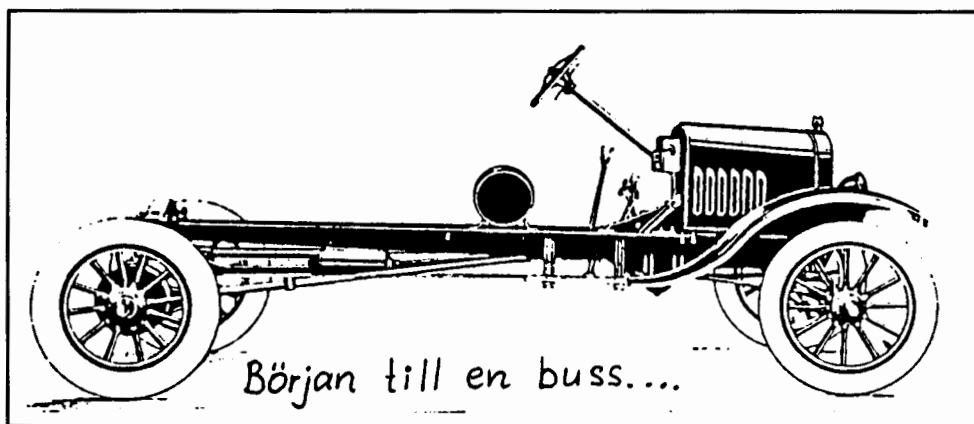
Den första bussen i Väse

1921 bytte smeden Adolf Svensson till sig ett Ford TT chassi mot några tunnland skog.

Så snickrade och smidde han ihop en busskaross. 1922 tog han körkort, betalade 104 kr i bilskatt, försäkring i Fylgia 315 kr och satte igång busstrafik med Glumserud som stationsort. Bussen fick registreringsnummer S 1460 och var godkänd för 12 passagerare eller ett tons last. Man kunde nämligen lyfta av busskarossen och så hade man en lastbil.

Men Adolf fraktade inte bara folk utan även få med sin bil. Han kunde sätta en bur på flaket för transport av djur och det var många kor, kalvar och grisar som fick sin sista färd med S 1460 till slaktare Mörk i Ölme.

Bilen var i drift till 1927. Varje onsdag och lördag gick den till Karlstad med torgfolk, sommar som vinter. Ibland när väglaget var svårt eller lasten extra

tung fick passagerarna stiga av och skjuta på speciellt i backarna vid Alster.

1927 skrotades S 1460. Den tidens vägar gick hårt åt materielen. Men den sega motorn gjorde tjänst under många år till som kraftkälla till en vedkapa.

Idag finns av bussen kvar framaxeln och den eleganta namnskylden. Skylden sitter på väggen i verkstadskontoret i

Glumserud. Adolf Svens verkstad finns nämligen kvar, numera utbyggd och utrustad med moderna maskiner. Här skos inga hästar längre, ej heller krymps några järnskoningar på trälöthjul. I stället förser Adolfs söner Stig och Elov nordeuropa med effektiva lyftkranar till skogsbrukets traktorer.

Arvid Johansson

Ur: Väseräven 1991

Valloninvandringen till Sverige

Fil dr Bernt Douhans föredrag vid Släktforskardagarna i Uppsala om Valloninvandringen till Sverige under 1600-talet i ett nationellt och internationellt perspektiv tilldrog sig berättigat intresse.

“En historisk händelse kan aldrig åter-skapas!” Med ungefär dessa för en släktforskare tänkvärda ord inledde Bernt Douhan sitt föredrag. Vi har bara vissa brottstycken av vad som egentligen hände vid ett visst tillfälle. Läger man samman dessa kan man få en ungefärlig bild av händelsen, men inte mer. Och det väldiga arkivmaterial som vi har i Sverige kommer aldrig att kunna bearbetas helt.

Redan Gustav Vasa hade gjort begränsade insatser på den svenska bruksnäringsens område t ex i Dannemora. Det hade dock stannat vid detta. Men tanken att kalla in yrkeskunnigt folk från kontinenten fick därigenom tid på sig att mogna hos de styrande tills det blev dags för Louis de Geer att träda in på scenen. Denne såg möjligheten att utveckla järnframställningen i Sverige

till en mycket lönsam affär. Valloniet, det dittillsvarande centrat för världens järnhantering, hade drabbats av ständiga krigshändelser som lamslagit näringen.

Trots stöd från kungen och Axel Oxenstierna stötte de Geer på svåra hinder då det gällde att etablera sig i Sverige. Adeln såg nämligen i honom en konkurrent och motsatte sig hans expansiva planer. De Geer fann dock på råd. Han köpte helt enkelt upp Sveriges skuldförbindelser och kunde därmed göra landet konkursmässigt om han så ville. På så sätt röjdes alla hinder ur vägen.

Mindre känt kanske är att de Geer hade monopol på den europeiska salpeter-tillverkningen. Salpeter var ju en av råvarorna för krut-tillverkning. De Geers industriimperium levererade kanoner och krut till vän som fiende. Kriget var basen för den ekonomiska tillväxten. Fred innebar lågkonjunktur och minskad ekonomisk makt.

Vanligen föreställer vi oss vallonerna som smeder. Faktum är emellertid att

merparten eller 65-75 procent av de vallonska invandrarna var kolare. Vid t ex de stora uppländska bruken bodde många vallonska familjer. De kunde hålla samman och bevara sin identitet. Kolarna däremot var utspridda en och en i bondesamhället. Som främlingar med avvikande utseende och språk blev de då som nu utsatta för mobbning från ortsbefolkningen. Enda möjligheten för kolarna att bli accepterade var att så fort som möjligt bli försvenskade. Förnamn som André och Pierre blev Anders och Per och i nästa generation byttes de vallonska familjenamnen mot Andersson och Persson.

Bakom ett helsvenskt namn kan alltså dölja sig en vallonättling - ett intressant faktum för släktforskare. Men det kan också vara tvärtom! Vid bruken fanns en hel del tyskar. Hade man samtidigt en vallonsk bokhållare, vilket inte var ovanligt, så kunde denne förfranska de tyska namnen i brukets räkenskaper. Bakom ett franskt namn kan alltså dölja sig en tysk!

Lars-Gunnar Sander

Sveriges smedsläkter

Ulf Berggren, Stridsbergavägen 2, 16358 Spånga, och Bo Lindwall driver ett projekt för att utreda och utge Sveriges smedsläkter före ca 1750.

Meningen är dels att hjälpa till att knyta kontakter mellan de som forskar i olika grenar av smedsläkter, dels att själva forska. Ofta är det svårt för en ensam person att få grepp om en smedsläkt eftersom medlemmarna brukade flytta mycket. Speciellt svårt är det före mitten av 1700-talet, innan husförhållningarna började föras och bevaras.

Nu vill Ulf och Bo alltså råda bot på detta. Målet är att de skall fungera som en sambandscentral som håller reda på material om släkterna och förmedlar kontakt mellan forskare. Vartefter släkterna blivit utforskade skall sammanställningar sedan ges ut. Den första utgåvan väntas i början av 1993.

De båda vill att den som forskar i någon smedsläkt hör av sig. Skicka gärna material. Även om gränsen är satt till ca 1750 är de intresserade av allt material före år 1800.

Norska Riksarkivet 175 År

Det var den 6 juni 1817, som norska riksarkivet blev inrättat. Fram till dess hade de nationella arkivhandlingarna förvarats på Akershus slott i Oslo.

Våren samma år hade några soldater brutit sig in i arkivlokalerna och försett sig med protokoll och andra handlingar, som de sedan sålt till handelsmän nere i staden. Man insåg då nödvändigheten att inrätta ett arkiv i en särskild byggnad. Arkivhandlingarna flyttades över till en byggnad invid Finansdepartementet på Dronningens gate 15.

Nu, 175 år senare, är Riksarkivet inrymt i egna lokaler vid Folke Bernadottes vei 21 i stadsdelen Kringsjå. Byggnaden blev färdig 1978. Arkivlokalerna ligger insprängda i berg och man har plats för 80.000 hm, ungefär lika stort som det svenska riksarkivet.

Källa: Olika artiklar i Riksarkivets tidskrift Arkivmagasinet 2/92.

Nytt i Emigrantregistret

Under 1991-1992 har jag ur den i USA utgivna svenskspråkiga tidningen "Svenskameran" excerperat ca 3500 avlidna personer bördiga från Värmland. Excerperingarna omfattar tiden 1866-1929.

Utskrift i församlingsordning har tillställts Emigrantregistret.

Svenska Emigrantregistret har erhållit ett register omfattande hela riket och omfattar ca 21 000 individer.

Til Emigranternas Hus i Leksand har sänts en förteckning om ca 1300 individer från Dalarna.

Bertil Grundström

Badhusträff 16 september

Höstens första föreningsmöte i Gamla Badhuset samlade ett 20-tal personer. Lars-Gunnar Sander inledde med att berätta om sina intryck från Släktforskdagarna i Uppsala. Bl a återgav han delar av Bernt Douhans föredrag om valloninvandringen, se sida 9. Av det som behandlades på årsmötet nämnde han motionen om att upphöra med utgivning av Svenska Antavlor. Deltagarna tillfrågades och gav det enhälliga svaret att man vill behålla denna utgåva. Då och då hittar man släktingar i antavlorna.

Gamla Badhuset

Därefter berättade Bo Cider om vad som finns i Gamla Badhuset. Där finns Värmlandsarkiv, Folkrorelsearkivet och Emigrantregistret samt mikrokort, bibliotek, samlingar och släktforskarutredningar.

Värmlandsarkiv är ett samverkansorgan för arkivvård mellan privata, primär- och landstingskommunala intressenter. Det innehåller allmänna handlingar från landstinget. Primärkommunala arkiv från Karlstad, Kristinehamn, Forshaga, Sunne och Munkfors kommuner har

deponerats. Dessutom finns historiskt material från näringslivet och enskilda personer. Totalt förvaras cirka 15.000 hyllmeter. Bland det intressanta i beståndet nämnde Bo glasbruksarkiven.

I Folkrorelsearkivet finns material från religiösa, politiska, nykterhets-, fackliga och idrottsorganisationer. Förutom pappershandlingar finns intervjuer inspelade på band. Bland folkrörelserna nämnde Bo Hushållningssällskapet, vars arkiv är intressant. Det huvudsakliga av arkivbeståndet förvaras i Värmlandsarkivs depå i Forshaga.

Bland samlingarna finns Bromanderska samlingen och Linus Brodins bibliotek. Där finns mycket intressant. En gammal bruksanvisning till en slättermaskin är ett enstaka exempel på vad som finns. Förutom dessa finns uppslagsböcker, befolkningsstatistik och Ekonomiska kartan över Värmland från 1880-talet.

I Emigrantregistret finns ett alfabetiskt register som innehåller mer än 100.000 registerkort med värmländska emigranter. Förutom mikrofilmade kyrkoregister för landskapet Värmland finns

också motsvarande filmer från ett antal Svensk-Amerikanska lutherska församlingar i USA. Till de sistnämnda har Bertil Grundström i Tranås arbetat fram ett personregister. Det finns även ett stort material med avskrifter ur värmländska dagstidningar som anknyter till amerikaemigrationen samt mikrofilmade Svensk-Amerikanska tidningar.

Framtiden

För framtiden hoppades givetvis Bo att vi skall få ett landsarkiv i Karlstad. Utbyggnad sker av Forshagadepån. Den kommer att kunna rymma 36.000 hm. Mycket beror även på om Värmlands Museum får bygga ut så att de lokaler, som muséet nu disponerar i Gamla Badhuset kan friställas. Den deputation från Kulturdepartementet, som skulle kommit i augusti var nu aviserad att komma i slutet av september. Det är bara att hoppas på att de beslutande har mer insikter i arkivverksamhet än den Karlstadspolitiker, som för några år sedan frågade om inte registreringen snart var klar så att man kunde stänga!

BGm

I skogsfinnarnas fotspår

Alltför få medlemmar, 10 st, samlades vid Torsby Herrgård i ett härligt höstväder lördagen den 3 oktober. Här skulle vi börja dagens utflykt i de värmländska finnbygderna. Håkan Eles välkomnade oss och visade hur långt arbetet hade kommit med Niittaho Finnkulturcentrum.

Vid kaffebordet fick vi höra ett intressant föredrag om skogsfinnarna. Finland hörde under medeltiden till Sverige och den första vandringen över Bottenhavet var svenska kustbönder som bosatte sig vid finlandskusten. Bland annat så betyder Helsingfors Hälsingarnas fors.

Skogsmark blev åkermark

Skogsfinnarna behövde på grund av sitt svedjebruk ständigt orörd skog för sina svedjeländ. Bristen på detta gjorde att de sökte sig till den västra rikshalvan, där stora orörda skogsområden ännu fanns kvar. Det var främst granskogen som gav den bästa askan. I denna

trivdes den svedjeråg som finnarna hade med sig. Dagens råg ger ett strå per kom med cirka 50 korn i axet. Svedjerågen kunde ge 180 ax per kom med 50 korn i axet, det vill säga 9000 gånger utsädet. Så skogsfinnarna hade det bra. Man kan säga att de blev sin tids kapitalister.

De var innovatörer

Till Sverige kom skogsfinnarna främst från Rautalampi storsocken i Tavasteland. Vandringarna började i slutet av 1500-talet och sträckte sig så långt som till Nya Sverige i Delaware. Skogen hade för de svenska bönderna inget större värde, varför det till en början inte var några problem. Men allt eftersom befolkningen ökade och gruvindustrin började ropa efter kol, ved och gruvstöttor så uppstod motsättningar. De historier som berättas om svenskar- nas övergrepp på finnar är till stor del osanna. Finnarna hade samma rättigheter och häradsrätterna dömde lika oavsett om det gällde svenskar eller finnar.

Till slut blev tillgången på skog så dålig att allt svedjande förbjöds. Det var nu som skogsfinnarna fick det sämre. Den mark som var så rikt givande för svedjeråg kanske inte alls lämpade sig för vanligt jordbruk. Detta drabbade även en del svenskar eftersom svedjandet också fanns i det svenska jordbruket. Finngårdarna med sina praktiska rökstugor, som i uppvärmningshänseende var överlägsna de svenska stugorna, är idag övergivna men de sista lämnades inte förrän på 1960-talet. Några få står fortfarande kvar och vittnar om en kultur som på många sätt har bidragit till vår svenska historia.

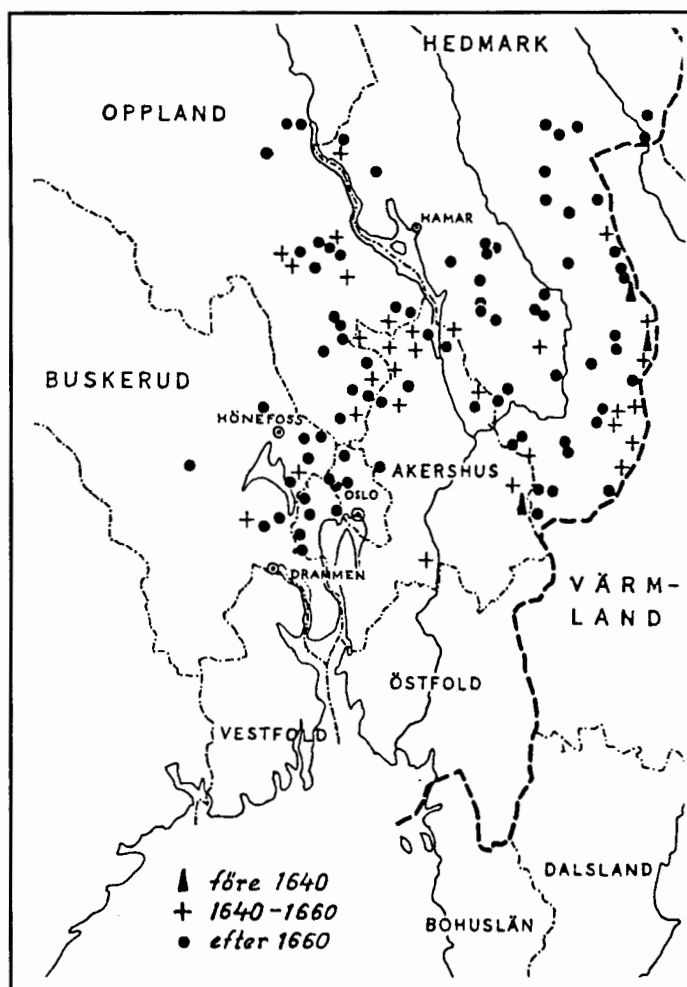
Efter föreläsningen styrde vi kosan mot Röjdåfors och Purala finngård nära norska gränsen. Där mötte Helmer Olsson som berättade om gården som ägs av Solör/Värmlands Finnkultur-förening och Håkan Eles talade om hur rökstugan fungerade. Nu började magen göra sig påmind och efter en titt på

utsikten över Rögden från Finnskogtoppens Helsetun serverades vi motti med fläsk i Mullikala. Denna nybyggda rökstuga som fungerar som servering drivs av Else Waalberg. Hon berättade om arbetet med stugan och om sina möten med Niittaho-Jussi. Sedan åkte vi tillbaka till Sverige och styrde kosan var och en till sitt. Än en gång kan man beklaga att inte fler tog detta tillfälle i akt.

Gunnar Jonsson, Säffle

Litteratur: Värmland Förr och Nu 1991
Värmländsk Kultur 1991:5 sid 17-19
Nytt från Värmlands Släktforskarförening 1991:3 sid 3-7
I dessa finns ytterligare litteraturlistor.

Den finska bosättningen i östra Norge under 1600-talet. Illustration till artikel av Håkan Eles i Värmland Förr och Nu 1991

Släktforskarförteckning

Vill Du komma i kontakt med andra släktforskare, inte bara i Värmland utan i hela landet? Byta uppgifter om gemensamma anfäder?

Sveriges Släktforskarförbund kommer att ge ut en landsomfattande släktforskarförteckning på mikrokort. Själva kommer vi antagligen att framställa ett utdrag omfattande de värmländska forskarna. Som lokalförening deltar vi i projektet med insamling och registrering av anmälningsblanketter från våra medlemmar.

Ansvarig för registreringen är Gunnar Jonsson, Älvhagsgatan 25, 66100 Säffle.

Nu har Du alltså chansen, ta den! Det kostar ingenting. Du behöver bara fylla i blanketten som bifogas detta nummer av VärmlandsAnor. Gör det nu med en gång så är det gjort!

Släktforskarförteckningar är kanske det mest användbara verktyget i vår hobby. Ju fler forskare som anmäler sig till förteckningen desto mer givande blir den för var och en. Och kom ihåg att detta inte är något för enbart proffsen utan här kan alla vara med, nybörjare såväl som mer erfarna forskare. Till sist en vädjan, läs noga anvisningarna för ifyllnad och följ dem!

Lars-Gunnar Sander, ordförande

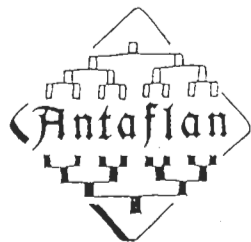
Nya personregister

Landsarkivet i Göteborg har under sommaren färdigställt två nya personregister, som nu finns på Karlstads stadsbibliotek. Båda gäller Filipstad.

1. Födelseböcker 1651-1871. Mödraregister. (Innehåller även ett särskilt register över ogifta mödrar)
2. Födelseböcker 1651-1871. Fadersregister.

Eva Fredriksson

1993 hålls släktforskardagarna i Luleå

Nr 21

Carolina Beata Forsberg 1789-1890

Detta är min mormors mormor, Carolina Beata Forsberg, vid sin 100-årsdag 7/8 1889 (foto Alfred Hermansson). Hon föddes alltså när Gustaf III var kung. I Nerikes Allehanda berättar hon på sin 100-årsdag att hon aldrig varit utom bruksområdet (Svartå bruk). Hon hade en friare, som gick ut i kriget mot Norge och aldrig kom igen. Vid 30 års ålder gifte hon sig med den nästan 30 år äldre trädgårdsmästaren vid Svartå herrgård, Eric Runqvist. Denne blev dessutom en anfader till f ordf i Genealogiska Föreningen Arvid Lundbäck. I övrigt har mormors anor varit bönder och smeder.

Morfars anor kommer från Skåne och Halland och där finns bönder och klockare.

Farfars anor kommer från Jämtland med rötter i Finland och i Sunne i Värmland. I Sunne har jag gemensamma rötter med Barbro Eriksson (Siljeholm) i antavla nr 11. Bland de med Barbro gemensamma anorna finns

prosten Daniel Frisendahl i Ragunda vars farfar var född i Sunne i Värmland. Daniel och en annan av mina anor, vice länsman Mårten Edholm i Utanede i Fors, var med när köpmannen Magnus Huss (Vildhussen) ändrade Indalsälvens lopp år 1796. Bland farfars anor finns ett antal präster varför det med hjälp av Leonard Bygdéns Hemösands stifts herdaminne varit ganska lätt att komma långt bakåt. Sådan forskning i sekundära källor ger dock en viss osäkerhet. En annan osäkerhet är farfars far. Där bygger jag på traderade uppgifter.

De flesta av farmors anor har levat i Västmanland. Där finns bönder, mjölnare och smeder.

*Bernhard Granholm
Ljunggatan 39 C
664 00 Grums*

Nya antavlor önskas

Vi ser att vi måste upprepa det upprop vi hade i nr 1990:1 angående antavlor. Ett tag flödade det tavlor till redaktionen, så att vi låg ungefär ett år efter med publicerandet. Nu har flödet sinat. Vi har löfte på några antavlor, men ett löfte är inte tillräckligt att ta in i VärmlandsAnor. I detta nummer har redaktören själv varit introspektiv och publicerat en antavla som inte är värmländsk mer än på ett på ett par personer.

Vi vill alltså ha fler antavlor - helst värmländska. I denna vädjan vänder vi oss även till medlemmar i andra föreningar. Det är alltså inget krav på medlemskap i Värmlands Släktforskarförening för att bli publicerad.

Stora och små antavlor är välkomna. Grundtanken är att antavlan skall börja på den insändande medlemmen, men den kan även börja på någon annan person bland anorna. Detta bestämmer var och en själv.

Några praktiska råd.

Grundantavlan är på fem generationer utom ansökaren (probanden). För ytterligare generationer kan göras urval i listform (se antavla 21 i detta nummer).

För enhetlighets skull, så bör antavlan skrivas i den form vi använder oss av. Om Du har möjlighet att göra detta själv, så kan vi kanske ta in den direkt i tidningen. Har Du inte möjlighet till detta så skriver vi om den åt Dig. Som synes så publiceras personuppgifterna i olika omfattning beroende på vilken generation de ingår i. Vi sänder blankett för antavlan gratis om vi får den

tillbaka ifyllt, eljest kostar den 5:-inkl porto. Antavlan finns även i A3-format för 7:- på samma villkor. I detta fall förminskar vi den eller skriver om den.

Än så länge använder vi den gamla bokstavskoden för att ange län - det som förr var länsbokstav i bilregistret mm. För länder utom Sverige använder vi den bokstavskod som är nationalitetsbeteckning för fordon.

Vi förser i tidningen antavlorna med ett datum. Om insänd antavla har ett datum så använder vi detta, annars skriver vi följebrevets datum. Vi skriver det i formen 921201 inom ram. Antavlor ökas på efter hand eller kan behöva korrigeras och då är det nödvändigt att kunna se vilken som är den senaste och giltiga versionen.

Red av VärmlandsAnor.

21 | Antavla för: BERNHARD CARL VIKTOR GRANHOLM f 1931-06-01, Tartu ESTLAND

Gen: I	II	III	IV	V
Nr : 2-3(1)	4-7	8-15	16-31	32-63
2 GRANHOLM AUG WIKTOR B FRÄLSNINGSOFF f 1904-01-31 Knista(T) d 1957-01-30 Katarina(A) g 1930-09-03 Örebro(T)	GRANHOLM AUGUST BERNHARD JÄRNARB I SJ f 1871-09-16 Stugun(Z) d 1929-08-15 Örebro(T) g 1901-04-06 HAMMARSTRÖM ANNA MATILDA f 1862-05-01 Arboga s(U) d 1915-12-27 Örebro(T) g i Undersåker(Z)	WALLIN AUGUST BERNHARD BAG:E f 1838-12-04, Västerås(U) d 1908-04-04, Hålsjö(Z) GRANHOLM ANNA MAGDALENA ARB f 1844-09-23, Fors(Z) d 1891-11-22, Alnö(Y) HAMMARSTRÖM CARL BYGGMÄST f 1818-08-29, Fellingsbro(T) g 1849-10-27 HEDSTRÖM BRITA MAJA(BIRGITTA) f 1822-12-24, Fellingsbro(T) d 1865 HARTELIUS JONAS V KLOCKARE f 1796-10-25, Svalöv(M) d 1865-10-21, Hishult(N) g 1842-09-10, Hishult(N) BENGTSDIR ANNA CATHARINA f 1826-04-21, Hishult(N) d 1890-07-13, Viseefjärda(H)	WALLIN ANDERS VARVSSMED 1814- Björskog(U) - SÖDERBERG ULRICA 1807- Betna(D) - GRANHOLM JACOB TORPARE 1818-1858 Graninge(Y) - Fors(Z) EDHOLM MAGDALENA 1815-1852 Fors(Z) - Fors(Z) HAMMARSTRÖM ERIK BYGGMÄST 1789-1881 Medåker(U) - NYSTRÖM ELISABET 1793- Haraker(U) - HEDSTRÖM ANDERS MÄSTERSMED 1776- Skinnskatteberg(U) - FALBERG ANNA 1777- Norberg(U) - HARTELIUS JONAS KLOCKARE 1761-1831 Svalöv(M) - Svalöv(M) ESKILSDIR GRETA 1762-1833 Höja(L) - Svalöv(M) PERSSON BENGT SKRÄDDARE 1788-1869 Hishult(N) - Hishult(N) PERSDIR PERNILLA 1788-1868 Hishult(N) - Hishult(N) PERSSON ANDERS TORPARE 1781-1852 Kvistbro(T) - Kvistbro(T) BENGTSDIR CATRINA 1788- Nysund(T) - RUNDQVIST ERIK TRÄDG-MÄST 1761-1831 Grevbäck(R) - Kvistbro(T) FORSBERG CAROLINA 1789-1890 Kvistbro(T) - Kvistbro(T)	PERSSON PETTER TORPARE Säterbo(U) 1777- JONSDIR MAJA CAJSA Säterbo(U) 1774-1834 ANDERSSON LARS RÄTTARE Ripsa(D) 1763-1833 GUSTAFSDIR CAJSA Ripsa(D) 1776- GRANHOLM JACOB INSPEKTOR Korsholm, SF 1787-1856 GÖÖK ULRICA Korsholm, SF 1783-1830 EDHOLM ESBJÖRN V LÄNSMAN Fors(Z) 1766-1857 FRISENDAL BRITA Hernösand(Y) 1778-1854 HAMMARSTRÖM ERIK MÄSTER Skinnskatteberg(U) 1761- ERSDIR CHRISTINA Arboga stad(U) 1758- NYSTRÖM ANDERS HAMMARSMEDMÄST Norberg(U) 1763- ERSDIR ANNA Romfartuna(U) 1767- JANSSON ANDERS MÄSTER Skinnskatteberg(U) 1745- JONSDIR STINA 1742- FALBERG ERIC Kristine(W) 1741-1788 ANDERSDIR LISA 1744- HARTELIUS JOHANNES KLOCKARE Svalöv(M) 1737-1772 MELJANDER JOHANNA 1734- PÄRS ESKIL RUSTHÄLLARE METTERSTRÖM BRITA LENA V Sönnarslöv(L) 1723-1762 NILSSON PER 1763- BENGTSDIR ELNA 1754-1844 PERSDIR ELNA Hishult(N) 1758-1821 PERSSON PER TORPARE Kvistbro(T) 1758-1834 ANDERSDIR CATRINA Skagershult(T) 1752- JANSSON BENGT 1759- OLOFSDIR CATRINA Nysund(T) 1762-1845 FORSBERG PETER SMEDMÄST Snavlunda(T) 1764-1831 BIRAT BEATA MARIA Kvistbro(T) 1764-1831
1 Proband: GRANHOLM BERNHARD C V INGENJÖR f 1931-06-01 Tartu, EST				För generation V anges enbart födelseort.
g 1957-06-21 Strömstad(O) m ÖDMAN ANNA-LISA 3 HAHNE NANNA FRÄLSNINGSOFF f 1903-01-19 Lerbäck(T) d 1938-12-09 Lidingsö(B)	PERSDIR ANNA JOHANNA f 1865-04-12 Skagershult(T) d 1914-03-23 Kristinehamn(S)	ANDERSSON PETER TORPARE f 1812-03-21, Nysund(T) d 1869-12-02, Skagershult(T) g 1838-12-26, Kvistbro(T)		

99104- | 910221 |

21

Antavla för Bernhard Granholm

Fortsättning (urval).

Generation VI

64 Persson Pehr, f 1746 i Kung Karl(U), torpare. G 1771 m 65 Gustavsdtr Anna Cajsa, f 1748 i Västermo(U).

66 Schornell Johan Christ, f 1750 i Stockholm, trädgårdsmästare i Säterbo(U). G 1773 i Säterbo m

67 Fröberg Sara Christina, f 1749 i Säterbo.

72 Jacobsson Erik, f 1761 i Gamla Karleby,SF, d 1835 i Korsholm,SF. Bonde i Korsholm. G 1786 i Korsholm m

73 Granholm Christina, f 1767 i Korsholm, d 1832 i Korsholm.

76 Esbjörsson Märten, f 1741 i Fors(Z), d 1805 i Fors, v länsman i Utanede, Fors. G 1764 m

77 Åström Magdalena, f 1744 i Ragunda(Z), d 1821 i Fors.

78 Frisendahl Daniel(=11:114), f 1745 i Gudmundrå(Y), d 1801 i Ragunda, prost i Ragunda. G 1775 m

79 Unaea Christina(=11:115), f 1753 i Nordmaling(AC), d i Fors.

80 Ersson Lars, f 1735 i Skinnskatteberg(U), mästare i Skinnskatteberg. G 1756 i Skinnskatteberg m

81 Hansdtr Anna, f 1739 i Skinnskatteberg, d 1794 i Ervalla(T).

84 Johansson Johan, f 1731 i Söderbärke(W), mästervsen. G 1753 m

85 Jansdtr Elisabeth, f i Ljusnarsberg(T), d 1772 i Norberg(U).

96 Johansson Jöns, f 1691, d 1764 i Svalöv(M), klockare i Svalöv. G m

97 Holst Anna, f 1695, d 1779 i Svalöv.

102 Wetterström Claus, f 1692, d 1740 i V Sönnarslöv(L), länsman i V Sönnarslöv. G m

103 Francke Margareta, f 1690, d 1754 i V Sönnarslöv.

124 Forsberg Johan, f 1734 i Bodarne(T), d 1814 i Bodarne, mästerrörman. G 1762 i Snavlunda(T) m

125 Schult Catharina, f 1738 i Svennevad(T), d 1813 i Bodarne.

126 Birat Erik, f 1721 i Nysund(T), d 1772 i Kvistbro, mästerrörman i Svartå, Kvistbro. G 1753 i Kvistbro m

127 Långström Maria.

Generation VII

134 Fröberg Carl, f 1710 i Fellingsbro(T), d 1777 i Säterbo, smed. G 1735 m

135 Samuelsdtr Catarina, f 1717 i Norberg, d 1780 i Säterbo.

250 Schult Peter, f 1705 i Hammar(T), d 1779 i Snavlunda(T), mästerrörman. G m

251 Ersdtr Maria, d 1769.

Generation VIII

295 Granholm Christina, f 1705 i Korsholm, d 1782 i Korsholm.

312 Frisk Håkan(=11:456), f 1644 i Sunne(S), d 1709 i Ragunda, länsman i Ragunda. G 1673 i Ragunda m

313 Månsdtr Margareta(11:457), f 1647 i Ragunda, d 1710 i Ragunda.

386 Hart Andreas, d 1668, pastor i Stävie(M). G m

387 Johansdtr Anna, f 1611, d 1706.

Generation IX

540 Parlament Gustaf, f 1665 i Norberg. G 1688 i Norberg m

541 Strandberg Margareta.

624 Elofsson Jon(=11:912), d 1657, skattebonde i Backa, Sunne(S). G m

625 Olofsdtr Ingeborg(=11:913).

1002 Hero Piere, f 1625, d 1690, masmästare. G 1647 m

1003 Cossewa Johanna.

Generation X

1216 Pedersson Nils, f i Fors. Hemmansägare i Utande, Fors. G m

1217 Esbjördsdtr Kirsten, f 1617, d 1704.

Generation XI

2524 Lietzen Arvid(=11:3676), d 1692, vinskänk i Arensburg(Kuresaare),EV(Estland).

Generation XII

5034 Martini Olaus(=11:7338), f 1557, d 1609, ärkebiskop. G m

5035 Håkansdtr Ragnild(=11:7339)

5038 Sursill Östen(=11:7342), f i Umeå(AC), d 1580, fogde i Umeå.

910223

Från andra föreningar

Gränsbygdens möte i Kville

Gränsbygdens släktforskarförening hade samlats till höstmöte i Kville den 18 oktober. Det är glädjande att se hur en släktforskarförening kan fungera över en riksgrens. Vid mötet förekom anbyten och försäljning av släktböcker. Bland de nya publikationer som presenterades kan nämnas register över till Fredrikstad inflyttade svenskar. En representant från norska riksarkivet presenterade norsk arkivlitteratur.

I samband med mötet visades Kville

kyrka av Ulla Tisell. Kville nuvarande kyrka byggdes 1864. Den är i granit. Genom en nära nog bluffartad kupp lyckades den dåvarande kyrkoherden övertyga domkapitlet om att den då befintliga kyrkan var bristfällig. Den nya kyrkan byggdes av församlingsborna på 8 månader. Den har 1200 sittplatser och är landets näst största landskyrka. Den största i landet är inte kyrkan i Stora Tuna utan den i Järvsö. 1904 brann prästgården i Kville och därmed nästan hela kyrkoarkivet.

Annon

I januari 1993 startar en studiecirkel i Säffle

Läsning i gammal stil

Ledare Gunnar Jonsson

Anmälan till

Studieförbundet

Vuxenskolan

0533 - 149 10

0533 - 149 20

Vid husförhöret frågade prästen: - Vad säger nu Gud om alla dessa bud? Gubben Efraim: - Ja, va ska han säga, han har ju själv skrivet dom. *Ur Albert Engströms Gubbar*

Domböckerna och deras värld

Till domböckskonferensen i Häljebol 19 september kom ett 50-tal personer från Studieförbundet Vuxenskolan, Värmlands Hembyggsförbund och Värmlands Släktforskarförening. Konferensen var övertecknad med ett 20-tal förfrågningar men fler fick inte plats.

Peter Olausson, Föreningen Tingshuset i Häljebol, inledde med att redogöra för domböckers betydelse som källmaterial i forskningen och bekräftade att domböcker från 1500-talet och tidigt 1600-tal är kortfattade i sin protokollsskrivning medan 1700- och 1800-tal kommer med fullständigare beskrivning av behandlade mål.

Huvudsakligen är det från den tidigare tiden civilmål och tvistemål som handlägges vid rådstugu-, tings-, härads- och hovrätter. Det är en bra källa för att ta del av vardagslivet eftersom det är en omfattande del av befolkningen som har haft med ting att göra.

Från 1760- och 70-talen är det många triviala exempel på mål som tas upp i tingen som gårdsgårdar, svinhållningen eller kullfallna träd vid skogsbränder. Skötseln av färjor med dess taxor är ett återkommande ämne när det gäller kommunikation till lands och vatten. Olaglig handel med varor förekommer med noggranna specifikationer av varor och deras priser.

Enskilda personer och deras öden skildras ingående och ger nutiden ett begrepp om miljö och boendeförhållanden. Som exempel nämndes en person som i Glava kyrka somnat under gudstjänsten. Detta ansågs så allvarligt kyrkobrott att denna torpare, som hade ett par mil att gå till kyrkan, instämades inte mindre än 5 gånger till Häradsrätten. Rätten ansåg sig ändå inte kunna döma trots förhör med samtliga kyrkobesökare från samma kyrkbänk och med personer som bodde vid personens vandringssväg till sitt torp, utan skickade ärendet till hovrätten. Hovrätten återförde ärendet till häradsrätten som först efter 2 ytterligare ting kunde avskriva ärendet. Fortfarande var det ett par mil som torparen varje gång fick vandra och naturligtvis även gå hem igen.

*Från Ingvar Dahl, Arvika, och Lennart Andersson Palm.
Fotograf Bernhard Granholm*

I tvistemål är det inte ovanligt att använda skällsord relateras och på så vis kan vi idag veta vilka ord våra förfäder använde. Att det blev en ansevärd mängd mål som domare och nämndemän hade att ta ställning till säger sig självt. Gillbergs häradsrätt sammanträdde 2 gånger per år, Hösttinget och Vårtinget, och hade 1767 drygt 200 mål att handlägga.

Avrättningsplatser

Ulf Andersson från Landsarkivet i Göteborg berättade om sina forskningar kring avrättningsplatser, straffmätning och skarprättare. Han påpekade att när vi läser domböckers straffmätningar från tiden före 1700-talet så förfasas vi över grymheten speciellt den offentliga verkställigheten av straff. Vidare finns där så kallade svarta hål, det vill säga för oss obegripliga mål. Vi kommer kanske aldrig att få helt klart för oss hur prygelstraff gick till. Detta ansågs så självklart för rättsnotarier att detaljerna inte är beskrivna. Vad 40 par spö för män i verkligheten innebar är inte klart angivet eller 30 par ris för kvinnor.

Avrättningar skedde oftast offentlig i varnande syfte och utfördes genom halshuggning eller hängning, det senare huvudsakligen för tjuvnads- eller falsk-

mynteribrott. Avrättningar kunde även kombineras med stypning, stegling eller bränning men detta torde ha skett efter avrättningen androm till varnagel. Personer som rannsats för allvarligare brott fördes till länsfängelser eftersom socken- eller häradshäkten ansågs alltför osäkra med avseende på rymningar. Kostnadsuppgifter i domböckerna ger genom maträkningar en uppfattning om hur lång tid som fånge förvarades.

Skarprättarens uppgift var att som bödel förrätta avrättningar. Bilder från böcker och filmer om avhuggna öron på denne är heller inte helt klagjorda. Däremot finns från Stockholm bevarat hur en skarprättare fick avlägga prov genom att med skarprättarbila hugga ett antal gången i en stock. Huggen måste finnas inom 1/3 tums radie.

Om psykologisk tortyr talar domsboksprotokollen när det gäller de benådningar som dock fanns. Vid sådan var det vanligt att den dömdes fördes till avrättningsplatsen, där schavott uppförts och skarprättare med medhjälpare och präster fanns på plats. Ritualen innebar att domen lästes upp och först därefter meddelades benådningen som ofta innebar livstids fängelsestraff.

Fortsättning nästa sida

Domböckerna ...**Fortsättning från sida 15**

De tal som präst höll vid avrättningar vet vi ännu inte säkert om det var före eller efter akten. Troligt är att detta var kyrkans tal till den församlade menigheten att taga varning av det utdömda straffet.

Avrättningsplatser fanns i princip en i varje härad, centralt belägna i skrämande syfte. Var det fråga om stad så flyttades platserna omkring medan de på landsbygden merendels hade en fast plats. Att dessa platser på landsbygden numera många gånger är fominnesplatser kan tyda på att de är av mycket gammalt datum långt innan vi har dokumentation i domböcker.

Sälja släktjord var fult

Lennart Andersson Palm, Historiska institutionen i Göteborg, varnade för att när vi läser om bondesamhället från 1600-talet och tidigare så är vi behäftade med schablonbilder från 1800-talet. Arvsregler från denna tidigt dokumenterade tid syftade till att hålla ihop egendom, både fast och lös. Visst förekom jordförsäljning som till exempel hemmansklyvning, som för 1500-talet bäst beskrivs i skattelängder, men i ringa omfattning. Att sälja släktjorden var något fult.

Familjen var som enhet självförsörjande ifråga om verktyg, produktion, personal och byteshandel användes. Mynt var sällsynta ting till litet bruk. De skulle ha kunnat användas på marknader men dit begav man sig endast för att byta varor och i övrigt flyttade man inte på sig. Kusingiftemål var vanliga med inavel som följd och alla gifte sig, ungarlar fanns knappast.

Ifråga om dömande rätter fanns även krigsrätter, tull och accis-rätter, bergs-tingsrätter inom Bergslagen jämte hall-rätter. Dessutom fanns för grevskap och borgar under 1600-talet särskilda rätter där greven var både arbetsgivare och domare för sina anställda.

1796 års domböcker

Bernhard Granholm, Värmlands Släktforskarförening, har i det närmaste slutfört insamlingsfasen i en tvärsnittsundersökning av 1796 års domböcker från Lappland till Skåne. Det hela började 1984 när han började i sina anors hembygd att gå in i domböcker för Ragunda tingslag. Han fann att flera släktingar var med när köpmannen Magnus Huss, Vildhussen, ändrade Indalsälvens lopp 1796. Dessa detaljerade händelser gav mersmak och efter detta har det hela svällt ut så att nu återstår

endast ett mindre antal härader. Arbetsmålet har varit att ha med minst ett härad för varje län. Kodningen av forskningsmaterialet har knutits till Geokoden av 31/12 1910.

Slutsatser

I det efterföljande grupparbetet diskuterades hur vi kan göra register och avskrifter av domböcker och hur vi kan använda och sprida dessa. Konferensens deltagare var ense om att arbetet är stort med tanke på den enorma mängd obearbetat material som domböcker från 1500-talet och senare innebär, beräknat till 7.360.000 sidor för hela Sverige. Det är ogörligt att kunna starta med ett bra program utan att ha arbetsmålet klart definierat dels på grund av databranschens snabba utveckling, dels på grund av kostnadsfrågan.

Konferensen enade sig om att många bör starta med lokala förslag för att få en plattform att stå på och för att få olika lösningar pröva. Samtidigt kan behov från släkt- och hembygdsföreningar och från akademiker komma till tals.

Harald Persson

Borgviks bruksarkiv

I vår medlemsförteckning finns en medlem under namn Borgviks Bruk Arkiv med postadress i Grums. Undersökning har givit vid handen att det i Grums eller Borgvik inte existerar något arkiv som har att göra med Borgviks Bruk. Namnet innehas enligt uppgift av en enskild firma.

Det arkiv från Borgviks Bruk som finns är deponerat hos Värmlandsarkiv i Gamla Badhuset. I Värmlandsarkiv finns från Borgviks Bruk 59 hyllmeter

arkivalier bestående av 1490 volymer från åren 1839-1930.

Däremot finns i Borgvik en hembygdsförening, vars ordförande heter Hans Hedberg. Där finns även ett bruksmuseum. I nummer 1992:2 av medlems-tidningen berättade Hans Hedberg om en utställning i somras i museet om emigrationen från Borgvik. Denna utställning existerade även i sinnevärlden.

I NWT 9 nov finns ett reportage om Borgvik och Hans Hedberg.

Red

Landsarkiv i Karlstad ?

Tjänstemän från kulturdepartementet besökte Karlstad i slutet av september och informerades bl a av företrädare för Värmlandsarkiv. De fick bl a information om det samarbete mellan olika arkiv i Gamla Badhuset, som redan nu råder och som bör kunna fungera även med ett landsarkiv inom Gamla Badhusets väggar.

Kristinehamn 350 år

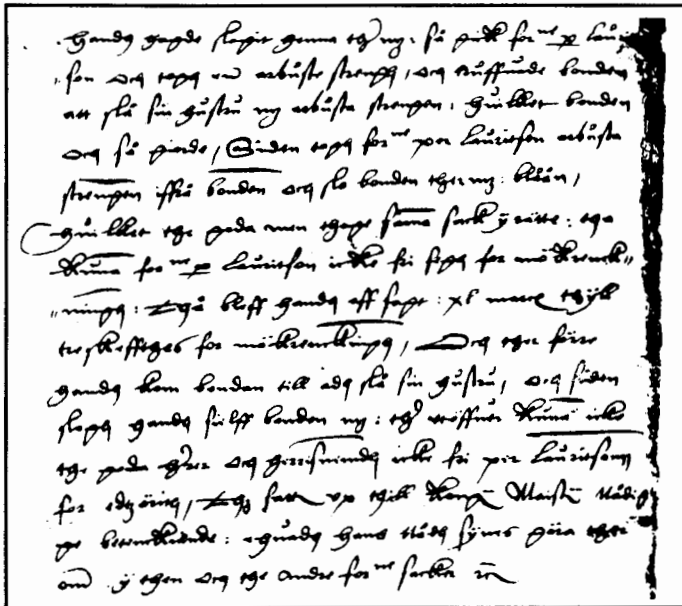
1992 har Kristinehamn firat 350-årsjubileum. Det var 1642 som den gamla handelsplatsen Bro fick stadsrättigheter och fick namnet Kristinehamn. Mer om 350-åringen kan läsas i nr 1992:3 av Värmländsk kultur.

Preliminära manusstopp 1993: 93-02-05, 93-05-07, 93-08-06 och 93-11-05.

Utgivning första veckan i mars, juni, september och december.

Översättning av stilprovet i nr 1992:3

Hemgång hos landbo 1550

Figur 1. Text ur dombok från Grums härad 1550. Fortsättning och slut.

Stilprovet vi visade i nr 1992:3 var inte hela protokollet i domboken från 1550. I fig 1 visas resten av protokollet. På fig 2 visas hur Vilmar Sjöberg har skrivit av ordagrant med återgivande av bokstäver, som skrivits interlineart, dvs upphöjt mellan raderna.

Vilmar har även skrivit om texten till modernt språk och vi återger denna text i sin helhet:

Den förutnämnde Per Haldwardssons dotter tjänade hos Per Lauritsson några år. Han hade samlag med flickan, när hon var i hans tjänst. Hon slutade sin tjänst hos honom och flyttade hem till sin far. Någon tid efter hon slutat sin tjänst, gjorde P Lauritsson besök hos en av sina arrendatorer (landbor), som bodde granne med P Haldwardssons. Då det var lidet på aftonen, gick P Lauritsson till sängs hos sin landbo. Senare under kvällen sade en av P Lauritssons tjänare, som var inkvarterad hos Haldwardssons, till flickans mor, att flickan skulle ligga hos honom om natten. Då försvarade modern henne (och nekade). Då slog tjänaren modern på munnen. Hon gick då till den gård, där P Lauritsson låg. Hon ropade till honom och sade: Mig sker stor orätt. Eder tjänare vill ha samlag med min dotter. Då stod P Lauritsson upp ur sängen och gick till P Haldwardssons gård. När han kom in i stugan,

hade hans tjänare dragit sin kos därifrån. Då sade P Lauritsson (till flickans föräldrar): Låt dottern följa med mig hem. Jag skall försvara henne. Detta gjorde flickan. Dagen därefter tidigt om morgonen, tog P Lauritsson flickan med sig till länsmannen och med denne i sällskap for de till Per Haldwardssons gård. Framkommen dit, sade P Lauritsson till bon-

den (landbon): Näpsar du inte din hustru, den skvallerbyttan, då skall jag

näpsa dig. Detta gjorde bonden förfärad. Han gick in i sin stuga och slog där sin hustru med ett (ved-)trä. Och sedan - Ny sida - han hade slagit henne med träet, då gick P Lauritsson (in) och tog en armborststräng. Han tvingade (därefter) bonden att slå sin hustru med armborststrängen. Så gjorde då bonden. Sedan tog P Lauritsson armborststrängen från bonden och slog bonden med strängen, så att denne fick blånad därav. Dessa saker tog de gode män upp till behandling i Rätten. Då förenämnde P Lauritsson icke kunde neka till mökränkningen, blev han dömd att böta 10 mark härför. Då han sedan tvingade bonden Halwardsson att slå sin hustru och då han själv därefter slog bonden, kunde de gode Herrar och häradsnämnden inte frikänna P Lauritsson för edsöresbrottet. Målet blev hänskjutet till Kongl Majts prövning och betänkande, hur dessa olika omständigheter skall bedömas.

The för^{de} Per Haldwardssons dotter tiente Per Lauritsonn nogor åårdh och belägrade samā piga ij hans tienste , och siden hom kom vtur hans tieniste så kom hon hem till hennes fader, och nogen tiidh th' effth' , kom for^{ne} P Lauritson hem till sin landbo neste gordh till P Haldwardssons, när som thed ledh åt afftonen tha gick P Lauritson ij sengh : nogit th' effth' på aftonen thā sagde en P Lauritsons tienare thill pigones moder, adh pigen schulle ligge hos ho^m om natten, tha ville moder hennes henne forsuare, thā slogh samā tienare hennes mod' på munden, strax gick hon vt som P Lauritson logh och ropade thil ho^m : och sagde mega skeer stoor vskäl, adh ed'r tienare ville belägra mijn dott': Tha stod P Lauritson vp när som hand kom ij stuffuen tha var hans tienare sin kåås, The sagde for^{ne} Per Lauritson Ladh thin dotter følge megh heem : tha skall lagh forsuare hennā , huilket hon och så gjorde : The then andre dagen nest effth'tilige om morgonen togh Per Lauritson samā mz , och gick thill lensmanen och hagde ho^m mx ægh thill for^{ne} Per Halwardsonn tha talade P Lauritson til bonden : och sagde thill honom neffser thu icke thin hustru then skwallra bötte, thā schal lagh neffse thegh , huilket bonden bleff forfärit , och

Figur 2. Del av Vilmar Sjöbergs avskrift, ordagrant.

Underliga är släktforskarens vägar

Min historia började för många år sedan, ja egentligen redan på 60-talet. Min mormor Hulda Hedberg-Kihlén föddes i S Höke och hon hade en syster som hette Clara, vilken utvandrade till Amerika år 1908. Detta visste jag, men jag var ung och inte särskilt intresserad tyvärr.

Fynd i container

Så gick åren, min mamma var död och jag frågade mina mostrar vad de visste om Clara. De sa: "Henne talar vi inte om". Då väcktes min nyfikenhet. Jag började forska så smått, men utan något egentligt system. Så gick det dåligt som Ni kanske förstår. Men så i början på 80-talet rörde en kusin till mig efter sin mamma och hittade då en packe brev från Clara i USA. Hon var inte intresserad, så hon slängde dem i en container. En annan släkting visste att jag höll på så smått med släktforskning och ringde mig. Jag slängde mig på telefonen och ringde till min kusin och bad henne få breven. Nu hör det till saken att det regnade, men hon tog på sig stövlarna och hoppade ner i containern och hämtade upp de våta breven, hängde dem på tork. Sedan strök hon dem släta igen. Breven var rätt torftigt skrivna, men jag fick i alla fall reda på att Clara var gift med en norrman och att de inte hade några barn.

Emigrantforskning

Nu började jag mer systematiskt släktforska på landsarkivet i Göteborg. En bror till min mormor Gustav Edvin

Kihlén utvandrade 1887, men redan 1870 och 1872 utvandrade några farbröder till syskonen. Men nu började mina problem. Jag åkte till Växjö, men hittade inget. Var nästan färdig att ge upp - men så 1985 fick jag på konstiga vägar, som det här tar för lång tid att redogöra för, ett brev med ett testamente från en advokat i USA, där han skrev att Clara avlidit redan 1965. Döm om min glädje, där stod namn och adresser till alla Gustav Edvins barn. Det var inte konstigt att jag inte hittat honom i Växjö, han hade nämligen bytt namn till Lundborg. Nu var lyckan fullständig.

Amerikakontakter

Jag satte mig genast och skrev ett brev till det första namnet som stod i testamentet. Men tiden gick och jag hörde inget. Tänkte som så: "Ja, hon tror väl jag är ute efter arvet". Men skam den som ger sig. Så jag skrev till nästa namn på listan. Till min glädje fick jag svar nästan genast. Det var i dec 1985 som den första kontakten etablerades med Gustav Edvins 87-åriga dotter. I slutet på januari 1986 fick jag åter ett brev och då från en dotter till henne jag först skrivit till. Modern hade legat på sjukhus och dottern hade hittat brevet från mig när hon kom hem till modern vid jul. Så nu har jag brevkontakt med Denver, Colorado och Newbury Park i Californien. Fantastiskt, eller hur?

Det blev släkträffar

Och så sommaren 1989 reste min man, yngste son och jag över till USA och

träffade dem alla. Vilken känsla! Kände i djupet av mitt hjärta att vi hörde ihop. Gjorde också en resa till S Höke och träffade där, som det visade sig, en annan avlägsen släkting till mig, Åke Dehlin. Han talade om att det varit en norrman hos honom, som sagt att han också var släkt. Han hette Bjarne Chillén och bodde i Norrköping. Bjarne hade haft kontakt med ännu en släkting i Phoenix, Arizona, så när vi var i USA 1989 och passerade Phoenix passade vi på att ta kontakt med även honom. Han var son till Olaus Chilleen, vilken utvandrade 1870. Hans namn var Dolf Chilleen. Dolf, hans hustru Jeannie och sonen Ed med hustru Maria kom till oss redan någon vecka efter att vi kommit hem. De fortsatte sedan till S Höke och ni kan ju förstå vilken känsla för Dolf att få trampa på marken där hans far föddes 1843.

Nu i september 1992 blev vi bjudna på bröllop till Eds son Scott i Phoenix och vi kunde förstås inte motstå utan vi, min man, 2 av våra söner och jag åkte över igen.

Så nu väntar vi på invasion nästa sommar av släkten från USA. Tyvärr är Bjarne död nu, men jag har livlig kontakt med hans syster i Norge Björg Olden och hennes man Oddmun.

Så kan det gå när nyfikenheten tar överhand. Har nu en livlig kontakt med Norge, Californien, Colorado och Arizona, inte illa, eller hur? Så visst är släktforskning fantastiskt, säj inget annat.

Ulla Andersson, Källered

Stopp för lån av mikrokort

Stadsbiblioteket i Karlstad stoppade beställning av mikrokort från SVAR den 12 oktober.

Kommunstyrelsen i Karlstad har tills vidare stoppat allt inköp inom kommunen. Till inköp räknas lån från SVAR. Däremot berörs inte fjärrlån av mikrofilm och böcker från länsbibliotek eftersom dessa lån orsakar postavgifter, som inte berörs av stoppet.

Stoppet gäller preliminärt till årets slut.

Vargar i Nordmark

Ur Nordmarks härads domböcker Anno 1748 d 26 January.

För Tings Rätten upwistes skinnen af twenne stycken fullwuxna Wargar hwilka enligt Nämndens intygande Hustru Maria Eriksdotter och Silleruds socken uthi sidstlidne Decembris månad hon dödadt ini uthi sitt Fähuus tient samma Odiur igenom taket ingådt och giort skada fördenskuld i stöd af Cap 6 BygningaBalken kommer hon uthi fångalösen 4 Dahler Silfwermynt mot Qvittance af Härads sakören at undfå. *Gun Albinsson-Karlsson*

Häxa i kyrktornet?

Från "Diverse anteckningar ur kyrkoböcker m m i Bergsjö socken, Hälsingland åren 1730-1745"

Klockaren fann i kyrktornet, när han om julottan kom för att ringa annan gång, en gumma, som skrapade på kyrkklockan. Han kastade ut henne genom den östra porten på norra sidan (före branden voro två portar på varje sida av tornet); men hon blev oskadad, emedan vädret fattade i hennes kjolar, och hon nedseglade som en glada.

Janet Leffler

Vem kladdar i kyrkböckerna?

“Sola” - en myt?

“Sola i Karlstad” är ett välkänt begrepp över hela Sverige. Den glada och strålande värdshusvärdinnan Eva Lisa Holtz fortsätter 200 år efter sin död att skänka good will till Karlstad. För det var ju hon som var “Sola” och som som i så många sammanhang än idag står som symbol för Värmlandsmetropolen. Enligt traditionen skulle prästen vid hennes namn i dödboken ha skrivit in de sedermera bevingade orden “Sola i Karlstad”. Så står det att läsa hos flera författare, som skriver om Karlstad.

Vid något tillfälle ville jag använda mig av detta och gick då direkt till källan, dvs dödboken för Karlstads stadsförsamling 1818. Inte hittade jag någon sådan notering! “*Jungfru Eva Lovisa Holtz, ålderdom, 79*” står det kort och gott. Inget annat. Nåväl, tänkte jag, då skrev han det nog i husförhörslängden. Icke! På s 270 i längden 1814-1819 står inte ett ord om någon sol. Man får veta att Eva Lovisa var född 1739 och bodde i åttonde roten och mycket riktigt dog 1818. - Varifrån kommer uppgiften om “Sola”?

Kladd förekommer

Men det förekommer verkligen “kladd” och tillägg i böckerna. I Alsters husförhörslängd 1861-1865 återfinns på s 26 soldaten Magnus Jonsson Stolt i Byn med familj. Han hade bland andra barn sonen Carl Johan född 1861. I anmärkningsspalten till höger har någon - vem? - med mikroskopisk stil skrivit “Förebilden till G F:s Lelle Karl Johan”. Gustaf Fröding, som själv finns med ett par sidor tidigare i kyrkboken, skrev dikten “Lelle Karl Johan” i samlingen Stänk och flikar, som kom ut 1896. Men vem skrev texten i kyrkboken och när?

1813 dog i Ransåters församling änkan Marit Andersdotter och drängen Petter Nilsson i Kärne. Petter, som bara var 18 år, dog den 9 juni, och tre dagar senare dog hans mor, 60 år gammal. Som dödsorsak för de båda anges “*Svullt*” med frågetecken efter. De båda namnen omges i dödboken med en kraftig klammer och i liten stil kan man inklämt i texten läsa följande:

‘obs att tvänne personer fått dö af svullt i detta tidehvarf, midt i ett folkebodt hemman m.m. är en outplånlig skam för hemmanet, för Församlingen, för dess prest, dess fattigvård och hela Orten !!!’

Tre indignerade utropstecken avslutar meningen. Vem har skrivit de upprörda orden? Och när skrevs de? De har inte skrivits i direkt samband med att de dödas namn fördes in. Stilen i boken är mycket mindre och texten lappar delvis över den efterföljande noteringen med nästa dödsfall i Ransäter, som inte var förrän tre månader senare. Frågetecknen efter orden “*Svullt*” verkar också tillkomma i efterhand.

Eftersom jag bara läst texten på film, kan jag inte dra några slutsatser om hurvuda annan penna och annat bläck har använts. Stavning, stil och blandning av stora och små bokstäver verkar dock vara från tiden. Är det prästen, som i självanklagelse har skrivit detta för eftervärlden?

Eva Fredriksson

Ur blad & Forum

Alingsås släktforskare 3/1992. Utdrag ur artikel av *Stig Askenbom*. “Lokal självstyrelse på 1800-talets svenska landsbygd”.

Anna-Greta Hilborn. “Något om namnskick”.

Fil dr *Nils William-Olssons* föredrag i Oskarshamn 1991: “De svenska bosättningsområdena i Amerika”.

Alir-Anor 1992:1 (Söderhamn). “Storjungfruns kapell”.

Alir-Anor 1992:2. Sign GB: Om stormingen av Faxehus 1434.

Anropet 2/1992 (StorStockholm). SCBs material på Riksarkivet.

Christopher von Wamstedt. “En kunglig hästleverans med turbulent förhinder år 1706”.

Barbro Nordlöf har fört statistik över sina anors vigsel-, födelse- och dödsdagar. Vigslar skedde mest i oktober när

skörden var bärgad och slakten avklarad. Födslarna påverkades av vad som hände på midsommarmatten utom för det första barnet, vars födsel hade anknytning till tiden för vigseln. För dödsdagen gällde det gamla talesättet “Våren är svår för de gamle” - 40% av Barbro anor har dött under mars-maj.

Anknytningen 2/1992. (Nyköping-Oxelösund). *Elis Härshammar*. Presentation av Riksarkivet.

Arkivmagasinet 2/92. Utges av norska riksarkivet och utkommer med 3 nummer/år. I detta nummer uppmärksammar man riksarkivets 175-årsjubileum med flera intressanta artiklar. Dessa ger historik och beskriver arkivbeståndet. Bl a finns en kort artikel av *Tore A Vigerust* med rubriken Intervju med en bygdeboksförfattare och slektforsker. Det är Terje Gudbrandson som

utfrågas om sin forskning vid riksarkivet.

C4-Häradsbladet 1992:1. (Kristianstad). *Nils-Eric Ljungberg*. “Valackare - Rackare”.

Bodil Persson. “Sjukdomar i gången tid”.

Anna Greta Nilsson. Om trolovning.

Lennart Nilsson. Om pottaskebränning.

Dis Väst 2/1992. *Hanslidhall*. Bouppteckningsregister med programmet File Maker Pro för Macintosh.

Diskulogen Juni 1992. *Manu Hema*. “En allmän genealogisk databas för Finland”.

Olof Cronberg. Samkörning av Svenska Antavlor med DISBYT.

Björn Johansson. Prov med Kartverkets kartdata för Sveriges ca 2500 församlingar.

Fortsättning nästa sida

Fortsättning från sida 19

GGF 1992:1 och 1992:2. *Jan G Ljungström*. "Skarprättare i Gästrikland".

Gränsbygdens Släktforskare nr 16, Okt 1992. 52 sidor i A5-format. "Markegångstaxa för år 1793 uti Elfsborgs län och Dals Land".

Söker släktingar till Anna Carolina Larsdotter Romberg f 1867 i Blomskog, samt till Daniel Svensson f 1736 boende i Silbodalen m fl, familj som "försvann" till Värmland 1873.

I övrigt mycket släktdata om personer inom Bohuslän, Dalsland och Östfold.

Hallandsfararens Information Mars 1992. *Antonius*. "Stafsingebonden som gick till Stockholm för att få fastebrev på sitt hemman".

Ur Faurås härads dombok 1682.

Jls-nytt nr 50 Sept 1992. Rapport om gränsträff i Sandslän.

Läsexempel ur gamla och nya läseböcker.

Lokalhistoriskt Forum 2-92. (Eskilstuna). *Kjell-Ove Mattsson*. "Hyndevadsåsens genombrott".

MGF-Nytt 3/1992. Viktiga årtal ur den svenska folkskolans och folkundervisningens historia från 1571 till 1980.

Nolaskog nr 35 Juni 1992. *Kjell Berghund*. Husbehovsbränning.

Rojs 1/1992 (Ramsele-Junsele). *Göran Stenmark*. "Junseles Vild-Huss" (1871).

Rotposten 2/1992. (Jönköping). *Birgitta Johansson*. "Fästningsfångar". *Björn Lippold*. Soldatregister.

Släkt-Eken 2/1992. (Blekinge). *Lars-Erik Nilsson*. "Äktenskapligt trubbel i Knästorp".

Ingvar Ramdell. "Andreas Randell, Värmlänningarnas tonsättare".

Bödelstaxa från år 1736.

Släktbron 1992 (Kävlingebygd). *Torsten Nilsson* kommenterar i "Constante penningar efterfrågades men funnos intet" en bouppteckning från 1793. I denna redogörs ingående för de kontanter som fanns i dödsboet. Han redogör för de myntsystem som tillämpades efter myntreformen 1777 (1 riksdaler specie = 2 riksdaler silver = 3 daler silver). *Tor Flensmarck* skriver om Digerdöden.

Släktdata 1/1992. *Kjell Åberg*. "Domboksregistrering och namnornormalisering".

Per Liljeström. "Klostret i Einsiedel".

Olof Pawlowski och Gunnar Bidås. "Datavirus".

Bertil Tuneryd. "Hoveriet".

Släktforskare i Uppland 1-1992.

Björn Hagelin skriver minnesruna över medlemsbladets redaktör Ingeborg Klenell (d 9/11 1991).

Hans Gillingstam. "Fastena-traditioner om 1700-talets soldater".

Sonja Färeby. "Bigami i Färila" skildrar från fångenskap hemvändande soldater med omgift hustru.

Dennis Parming. "Tierp 1834-36: Varning för gårdfarihandlare!". Smittspridning av kolera. Sockenstämmas missnöje över "Den mängd av till stor del utländska handelsvaror de i Socknen avyttra och hvar till en betydlig del af tjenstefolkets årslöner medtages".

Harry Åkerman. "Hustrumisshandel i Morkarla 1846".

Dennis Parming. "Släktforskning i Nordamerika".

Släktforskare i Uppland 2-1992.

Karl-Henrik Östmark. "Skoklosters första barmorska".

Släktspejaren 4/1992. (Vasa). "Mökränkning."

"Avlivandet av trollkonor."

"Olika produkter i prästråtan år 1546."

Släktspejaren 5/1992. "Majestätsbrott".

Släktspejaren 6/1992. "Mustasaari medeltid 1348-1522".

"När världens första bil visades".

Strödda Annotationer Mars 1992. (Örebro län). *Stefan Nilsson*. Om emigrantforskning.

Västgöttagenealogen nr 2/1992. "VGF 10 år".

Ådalingen 3/1992. *Rune Dahlkvist*. "Härstammar från Strinne" (August Strindberg).

RD: "Ångermanländska hypokondrimer".

Fil dr *David Papps* föredrag i Uppsala 1992: "Äldre invandring från Estland och Livland".

Karta över Värmlands socknar.

Frågor och Svar

På förslag av Harald Persson öppnar vi här en frågespalt för släktforskarfrågor. Vi får ibland frågor, som inte direkt passar in under rubriken Anor sökes. Hittills har vi satt in sådana frågor ostrukturerat i tidningen, men härnäst har vi tänkt samla dem på ett ställe i en särskild spalt. Vi börjar med en fråga om Kävringeborn.

Om vi själva har svaret, så skriver vi svaret direkt efter frågan, men eljest slänger vi ut frågan med förhoppning om att någon bland läsekretsen har svaret. Signatur må användas men redaktionen vill gärna veta vem som frågar. För frågor, som kräver långa svar, så förbehåller vi oss rätten att göra sammanfattningar och vidarebefordra hela svaret till frågaren.

Fråga:

Var finns Kävringeborn?

Är det någon som känner till var den värmländska byn Kävringeborn ligger eller har legat?

Årsbok 1992 från Lokalhistoriska sällskapet i norra Södermanland avhandlar Råby Rekame socken på 300 sidor. I kapitlet om sägner kan man bl a läsa om gubben från Kävringeborn:

"Någon gång på 1700-talet skulle en kringvandrande skomakare från Värmland, närmare bestämt från byn Kävringeborn, ha kommit till Råby med sina verktyg och sina verktyg och sin lästknippa på ryggen. Han gick genom Råby och kom fram till en backe och där mötte han en gumma. Kanske trodde han att gumman hade pengar eller också var det något annat han ville ha. Han slog ihjäl gumman och gömde henne i skogen. Sedan försvann han och påträffades aldrig mera."

Kävringeborn

Svar märkt med frågans signatur sändes till VärmlandsAnor, Ljunggatan 39 C, 664 00 Grums.

Boftips

Arkiv i Väst 1

Från Adelsbrev till Automobil. Landsarkivet i Göteborg 1986. Vi har tidigare anmält Arkiv i Väst 2. Det är på sin plats att nämna även den första utgåvan i serien. Denna utkom vid landsarkivets 75-årsjubileum och innehåller följdriktigt en historik över GLA.

Artiklar med värmländsk anknytning:

Beata Losman: Verkligheten bakom kyrkböckerna. Författaren analyserar här kyrkböckerna från Väse, som hon undersökte när hon skrev "Kvinnor, män och barn på 1800-talets svenska landsbygd." (Se NFV 1990:3). Hon är skeptisk mot kyrkböckernas källvärde även om om just Väse församling har omsorgsfullt förda böcker. Hon ger exempel på flera felaktigheter och brister i materialet.

Beata Losman: Fattiglängden i Väse församling. Väse fick sitt första fattighus 1886 i Ölmskog. Dessförinnan var vården decentraliserad. En kopia ur fattiglängden från 1832 (LIII:2) visas.

Bode Janzon: Fattigskjutsen. Om förpassningstrafiken mellan Norge och Sverige kring sekelskiftet 1900. Artikeln börjar: "År 1901 inrättades en extra länsmanstjänst i Charlottenberg för att: 'underlätta ordinarie kronolänsmannens ... betungande arbetsbörda med anledning av den alltmer tilltagande utvisningen från Norge av svenska personer i utblottat tillstånd'". Det rör sig till stor del om arbetsvandrare som på något sätt misslyckats. De redovisade exemplen innehåller levnadsbeskrivningar och släktskapsuppgifter. Författaren menar att det polisiära källmaterialet kompletterar folkbokföringsmaterialet i det att man kommer närmare arbetsvandrarens vardag: "arbetslösheten, de fruktlösa vandringarna från ort till ort i sökande efter arbete." Här berättas om sjukdomar, olycksfall, fylleri och kriminalitet. Uppgifter är hämtade bl a från Jösse härads västra länsmansdistrikts arkiv AVI:4 och Värmlands länsstyrelse, landskansliets arkiv AII:17.

Mats Hellspong: Korset, fanan och fotbollen.

Folkkrörelsernas kulturmiljö i ett jämförande perspektiv. Carlssons 1991. Boken skildrar folkkrörelsernas kulturmiljö förr och nu och behandlar tiden från 1800-talets andra hälft fram till våra dagar. I ett jämförande perspektiv ställs frikyrkorörelsens, nykterhetsrörelsens, arbetarrörelsens och idrottsrörelsens kulturmiljö mot varandra. Författarens utgångspunkt är att vardagens föreningsmiljö är väl så betydelsefull för medlemmarna som rörelsens ideologi. Rörelsernas aktiviteter och deras kulturhistoriska bakgrund ägnas stor uppmärksamhet. Symboliska budskap som de återspeglas i t ex byggnaders utformning men också i föremål och klädesvanor får läsaren en detaljerad inblick i. I ett avslutande kapitel diskuteras orsaker till och konsekvenser av folkkrörelseengagemanget för individen. Boken är rikt illustrerad.

Mats Hellspong är docent i etnologi vid Institutet för folklivsforskning vid Nordiska museet och Stockholms universitet.

Bibliografier över arkivlitteratur

Olof Jägerskiöld: Svensk arkivbibliografi 1945-1960, Stockholm 1962.

Jan Lindroth: Svensk arkivbibliografi 1961-1979, Stockholm 1981.

Irma Ridbäck: Svensk arkivbibliografi 1980-1989, Stockholm 1991. Kan köpas genom: Svenska arkivsamfundet, c/o Riksarkivet, Box 12541, 102 29 Stockholm.

Arkivvetenskapliga studier del 1-6.

Innehåller uppsatser om arkivvetenskap, arkivteori, arkivhistoria och presentationer av arkiv. Uppsatsernas släktforskaranknytning är varierande - i hur stor grad beror på forskarens intresseinriktning. Det finns enstaka uppsatser som enligt reds uppfattning ligger i släktforskningens periferi. Men som nämnt, så är det mesta av intresse. "Är inte så högtidlig som namnet kan få en att tro", enligt SVAR.

Uppsatser som berör Värmland:

Del 2:

Knut Ohlsson, Lagmansrättsarkivalierna i landsarkivet i Göteborg

Del 3:

Ingvar Holmberg: Almgrens samling i Bergskollegie arkiv

Kurt Ågren: Silverrush i Bergslagen

Del 4:

Erik Dahlgren: Det västsvenska generalguvernementets 1648-1654 arkiv

Torbjörn Fogelberg: Svenska glasbruksarkiv

Gösta Lext: Landsarkivets i Göteborg tillkomst

Del 5:

Samordning av kommunal och enskild arkivvård. Erfarenheter av Värmlandsarkivmodellen 1971-1981

Del 6:

Hugo Karlsson: Om västsvenska gruvor, skogar och allmänningar

Lars Nilsson: Forskningskurvan vid landsarkivet i Göteborg.

Del 2-6 finns att köpa hos landsarkivet i Uppsala.

Nils Nilsson: Att hitta i arkiven. Liber, Stockholm 1986. En överskådlig och lättfattlig skriven bok för den som vill söka vidare i arkiven utöver de traditionella vägarna. Beskriver arkivorganisationerna. Vissa sakuppgifter om t ex de kommunala arkiven är visserligen inaktuella (Arkivlagens tillkomst 1991).

Övrigt i boken är anvisningar hur man hittar i arkiven, litteraturanvisningar uppdelade i olika ämnen, t ex domböcker, hembygdsforskning och släktforskning.

Ett kapitel handlar om register, såväl interna som externa. Till de interna registren räknas de diariéer och register, som finns i arkivmaterialet, samt de register som upprättats av arkivorganisationerna. Författaren varnar dock för övertro på registreringsmöjligheter. Om externa register skriver han: "Även om de flesta externa register är ofullständiga och måhända subjektiva, är de naturligtvis till ovärderlig nytta." Till kapitlet om register har fogats en förteckning över några registeröversikter bl a Per Clemenssons "Registerarbeten i Göteborgs landsarkiv" (Denna registeröversikt finns i uppdaterad form år 1991 publicerad i Arkiv i Väst 2. Red).

ANOR SÖKES

168. Krukmakare. Kan någon hjälpa mig med efterforskning runt krukmakare i Kristinehamn? Intresseområdet berör även hela Värmland, samt kunskaper kring deras verksamhet och alster. I min släkt finns flera krukmakare **Linroth** på 1700-talet i Kristinehamn, minst 3 generationer kända: **Gustav L**, son **Zacharias L** 1710-1784, sonson **Carl Gustaf L**. Finns arbeten eller kopior av dito bevarat av sådant de gjort?

*Inga-Lill Persson
Viktastargatan 74
722 41 Västerås
Telefon bostad 021 - 33 73 16*

169. Jag söker: Uppgift i födelsebok för mästern **Erik Sillberg Måns-son** f 28/8 1729 i Sillerud, d 7/1 1799 i Billingsfors och födelseort för hh **Annika Falk Eriksdtr** f 1730, d 1787 i Billingsfors.

*Inez Molander
Ledetvägen 26
440 42 Alafors*

170. Jag söker föräldrarna till: **Mästersmeden Carl Lindberg** f 1758 eller 1767 i Älvsbacka eller Sunnemo eller trakterna kring bruket vid Älvsbacka samt hh **Christina Jansdtr** f 1761 eller 1766 från samma del av Värmland.

*Doris Hedin
Box 26
864 21 Matfors
Telefon 060 - 207 89*

171. Broström och Björk. Vet någon något om smedsläkterna Broström och Björk från Häggevik och Malöga i Eds socken i Värmland? Utgör den förstnämnde anor till redarsläkten Broström?

*Lennart Larsson
Vänersborg
Telefon 0521 - 200 12*

Nya medlemmar 1992 - Välkomna !

Enamn	Fnamn	Gadress	Padress
=====	=====	=====	=====
Andersson	Bo	Eriks väg 6	464 50 DALS ROSTOCK
Byström	Lena	5. Villagatan 10	653 41 KARLSTAD
Carlsson	Anette	Hagagatan 8 G	652 20 KARLSTAD
Ericsson	Ingegärd	Strandvägen 14	660 11 BILLINGSFORS
Fallberg	Lennart	Susan vinds väg 8	660 60 MOLKOM
Henriksson	Anette	Sjöeryd	568 91 SKILLINGARYD
Hohlfält	Tore	Norumsvägen 46	670 40 AMOTFORS
Holmberg	Birgitta	Drottninggatan 11	652 25 KARLSTAD
Hvittfeldt	Ingegerd	Hagagatan 3	652 20 KARLSTAD
Höök	Ingvar	Rämsvägen 9	680 96 LESJÖFORS
Jansson	Solveig	Loggvägen 18 E	865 32 ALNÖ
Johansson	Peter	Drottninggatan 13	652 25 KARLSTAD
Larson	Evert	Trelleborgsväg Mälarhus	270 52 BORRBY
Larsson	Sven Erik	Munkebolsgatan 6	654 69 KARLSTAD
Leander	Inger	Stavstorp 9048	661 00 SÄFFLE
Lindberg	Ola	Tånggatan 3	820 60 DELSBO
Myhl	Sven	Kolonigatan 7	413 21 GÖTEBORG
Norström	Åke	Nimrodsgatan 18	115 42 STOCKHOLM
Nyberg-Stefanus	Marianne	Järpegatan 15 E	664 00 GRUMS
Olsson	Lars-Erik	Gnejsvägen 10 A 51	907 40 UMEÅ
Orr	Inger S	1010 W 16th St	Upland CA 91786 USA
Perman	Gunnar	Fågelvägen 9	856 43 SUNDSVALL
Persen	Ingalill	Brattet 47	N-3029 DRAMMEN
Persson	Ruth	Gröna gatan 67	414 54 GÖTEBORG
Reidner	Inga-Lill	Gruddvägen 19	792 50 MORA
Röjdmö	Ejnar	Konvaljegatan 26	653 45 KARLSTAD
Silja	Tom	Storgatan 49	667 00 FORSHAGA
Stordal	Björg	Vetlandsfaret 6 B	N-0684 OSLO
Storm	Anita	Kilerud 5289	661 00 SÄFFLE
Sundell	Eric	Vendelfridsgatan 6 A	217 64 MALMÖ
Wallroth	Kurt W	Härnegatan 10 D	531 39 LIDKÖPING
Ward	Anita	Knappstadsvägen 8	653 42 KARLSTAD
Ward	Kevin	Knappstadsvägen 8	653 42 KARLSTAD
Öström	Kjell	Vanadsvägen 41	113 23 STOCKHOLM

Fortsättning från sida 21

Boken innehåller även en ordlista över arkivtermer, samt en förteckning över arkivinstitutioner.

Nils Nilsson: Arkiven och informationssamhället. Ac. Studentlitteratur, Lund 1976. *Nils Palmborg* skriver om boken i information till biblioteken: "På ett par ställen har det smugit sig in ett något snävt och kritiskt formulerat omdöme om biblioteken och bibliotekstekniken. Att kulturminnesvårdande uppgifter skulle spela mindre roll än förut i biblioteken kan knappast vara riktigt, och likaså torde det vara ganska olyckligt med ett påstående att skiljelinjen mellan arkiv och bibliotek blivit större nu än tidigare."

Red anser att Nils Palmborg läst nämnda bok med skygglappar. Han har helt missat bokens budskap. Det är beklagligt att biblioteksinformation skall bestå av ett så slarvigt hopkommet och komplexfyllt omdöme som Nils Palmborgs.

Arkiven och informationssamhället handlar om det dess namn anger. *Nils Nilsson* behandlar arkivens roll, karaktär samt mål och medel. Han tar upp synpunkter i samband med mikrofilmning. Han tar upp till diskussion om det är möjligt att låta ersättningsfilmer inta originalhandlingarnas plats i arkivet. En stor del av boken är måhända svårsmält och kräver något mer än en genomläsning för att fullt ut tillägna sig. Den handlar till stor del om arkivvetenskapliga problem. Jag vill dock för släktforskare särskilt rekommendera kap 3: "Ögonblickets skuggor" med underrubrikerna "Till kyrkoarkivens pris", "Att förevisa ord" och "Det var en gång". Han belyser på ett både sakligt och poetiskt sätt kyrkoarkivens stora värde. I det sista kapitlet berör han knytningen mellan arkivmaterial och litteratur. Han ger författarna av historieromaner både negativ och positiv kritik. Som exempel på författare som nått långt i behärskning av källmaterialet nämner han Eyvind Jonsson, Vilhelm Moberg och Sigrid Undset. Detta kapitel ger släktforskaren en anvisning om den kritiska analys man bör göra när man läser litteratur med skildringar av förfädernas miljö och levnadsvillkor.

Lördagen den 23 januari 1993 kl 1100
i Gamla Badhuset i Karlstad anordnar vi en

Dataträff

i samarbete med DIS
Föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen
Presentation och demonstration
av släktforskningsprogram

DISGEN - programmet som håller reda på
den egna släkten

DISFOR - programmet för framtagning av
släktforskarförteckningar

DISFAMILI - uppringbar databas för släkt-
forskare (innehåller cirka 400 000 personer)

DISBYT - anbyte med dator

Tillfälle till frågor och erfarenhetsutbyte
VÄLKOMNA

GÖD JUL

tillönskar VärmlandsAnor
alla sina läsare

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning retur
med nya adressen till:

Värmlands Släktforskarförening
c/o Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 00 FORSHAGA

B

Forshaga
Porto betalt
Port payé
P 650289500

Detta dokument i original
visades vid arkivutställningen
Lettland och Sverige. His-
toriska skatter. Riksarkivet
i Riga visar arkivhand-
lingar, som visades i Karlstad
oktober-november. Det är det
äldsta daterade dokumentet i
Lettlands riksarkiv. Dokumen-
tet är avfattat på ryska och är
en översättning från original-
språket, som har varit platt-
tyska eller latin. Det är försett
med i rött snöre hängande
metallsigill.

Från ett foto av Raymond
Hejdström.

Reportage från invigningen
av utställningen i nästa
nummer.

Smolensk-fördraget med Riga och Gotland. 1228.